

UNA MIRADA MÉS

Incorporació de la mirada de
l'Educador Social dins l'escola Joaquim Ruyra

Autora: Silvia Sobrino Tevar.

Tutor: Miguel Ángel Pulido Rodríguez.

Treball Final de Grau – 2018/2019

Grau en Educació Social

Itinerari d'estratègies d'intervenció en infància i adolescència.

UNIVERSITAT RAMON LLULL

Facultat d'Educació Social i Treball Social Pere Tarrés

“Somio amb una relació futura d'igualtat entre les professions que es configuren com agents educatius, on tots siguem Mahomes i muntanyes”

Hoyos (2016)

UNA MIRADA MÉS

Resum

Les Actuacions Educatives d'Èxit que es realitzen dins la Comunitat d'Aprenentatge del Joaquim Ruyra tenen trets en comú amb les funcions i tasques que defineixen el perfil professional de l'educador social. L'estreta relació entre la tasca educativa que es realitza a l'escola Joaquim Ruyra i el paper de l'educador social en l'educació reglada, ofereix la possibilitat d'enriquir l'equip docent d'aquesta escola incorporant l'educador social com un membre més d'aquesta comunitat educativa, generant així un equip multidisciplinari que contempli diferents visions educatives per encarar la tasca a realitzar.

"Una mirada més" aprofundeix de manera teòrica en els trets en comú del treball educatiu que es realitza dins la Comunitat d'Aprenentatge de l'escola Joaquim Ruyra i el perfil professional de l'educador social per evidenciar l'enriquidor que seria per a tots els agents implicats incorporar la figura de l'educador social dins d'aquesta escola.

Paraules clau: Comunitat d'Aprenentatge, Actuacions Educatives d'Èxit, Educació social, escola Joaquim Ruyra.

UNA MIRADA MÁS

Resumen

Las Actuaciones Educativas de Éxito que se realizan en la Comunidad de Aprendizaje del Joaquim Ruyra tienen aspectos en común con las funciones y tareas que definen al perfil profesional del educador social. Esta estrecha relación entre la tarea educativa que se realiza en la escuela Joaquim Ruyra y el papel del educador social en la educación formal, ofrece la posibilidad de enriquecer el equipo docente de esta escuela incorporando al educador social como a un miembro más de esta comunidad educativa, generando así un equipo multidisciplinar que contemple diferentes visiones educativas para abordar la tarea a realizar.

"Una mirada más" profundiza en los rasgos en común del trabajo educativo que se realiza dentro de la Comunidad de Aprendizaje de la escuela Joaquim Ruyra y el perfil profesional del educador social para evidenciar lo enriquecedor que sería para todos los agentes educativos implicados incorporar la figura del educador social dentro de esta escuela.

Palabra clave: Comunidad de Aprendizaje, Actuaciones Educativas de Éxito, Educación Social, escuela Joaquim Ruyra.

ONE MORE LOOK

Abstract

The Successful Educational Actions carried out in the Joaquim Ruyra Learning Community have aspects in common with the functions and tasks that define the professional profile of the social educator. This close relationship between the educational task carried out in the Joaquim Ruyra school and the role of the social educator in formal education, offers the possibility of enriching the teaching team of this school by incorporating the social educator as one more member of this educational community, thus generating a multidisciplinary team that contemplates different educational visions to approach the task to be carried out.

"Una mirada más" delves into the common features of the educational work carried out within the Learning Community of the Joaquim Ruyra school and the professional profile of the social educator in order to show how enriching it would be for all the educational agents involved to incorporate the figure of the social educator within this school.

Key word: Learning Community, Successful Educational Actions, Social Education, Joaquim Ruyra School.

Agraïments

Per començar, vull donar les gràcies a tots els docents que he tingut al llarg dels quatre anys del Grau en Educació Social. Han fet que cregui en mi mateixa, en les meves possibilitats professionals i m'han fet estimar i cuidar la professió. Gràcies a tots i totes vosaltres, sense la vostra tasca docent no hagués arribat fins aquí.

Agrair, especialment, la tasca que el meu tutor Miqui Pulido ha realitzat durant el procés del TFG. Ha respectat el meu ritme de treball, sense jutjar la meva organització i demostrant molta paciència per escoltar-me i acompanyar-me durant aquest final de grau. Gràcies a ell vaig poder realitzar les pràctiques d'aquest curs a l'escola Joaquim Ruyra i això m'ha portat fins aquest Treball Final de Grau.

Al meu pare i la meva mare, el més càlid agraïment per l'estima incondicional, la confiança infinita i els valors i principis amb els que m'han educat. Vosaltres em feu millor persona. Gràcies per recolzar-me davant les bones decisions que he pres últimament i davant totes les decisions dolentes de les quals he pogut aprendre gràcies a vosaltres.

Al meu germà petit, gràcies per ser tu mateix, per treure sempre un riure al papa, a la mama i a mi. També per donar el teu punt d'humor a tot el que passa al nostre voltant. Gràcies a les teves bromes, sense tu saber-ho, has acolorit molts dels meus dies grisos.

A tu, Sani, gràcies per ser la persona que em va engrescar a continuar estudiant i per la teva capacitat per reconduir la meva ansietat i nerviosisme, durant aquests quatre anys, cap a moments plens de riures i anècdotes úniques que ens han portat a estar, ara mateix, iniciant una vida junts. Agrair també a la teva mare i germà petit el recolzament i ànims que m'han donat en les etapes més difícils de la carrera.

No puc acabar, sense abans donar les gràcies a la Comunitat d'Aprenentatge del Joaquim Ruyra. Gràcies Miquel i Raquel per fer-me sentir part de l'escola i donar-me la confiança i recolzament que necessitava per realitzar aquest Treball de Fi de Grau. A tu, Isabel Bono, gràcies per acompanyar-me, ensenyar-me, escoltar-me, resoldre els meus milers de dubtes i fer-me sentir una "persona extraordinària". També a vosaltres, equip docent de 5è i 6è. Sense vosaltres no hagués trobat la motivació per redactar "Una mirada més".

Per acabar, Jose Ramón i Emilia, tot i que no em podreu llegir, gràcies per ser els millors avis del món. Vosaltres, que heu sigut i sou molt importants per a mi, també formeu part de tot això.

Índex

1. INTRODUCCIÓ I JUSTIFICACIÓ.....	6
2. PREGUNTA INICIAL I OBJECTIUS.....	9
3. METODOLOGIA.....	10
4. ESTAT DE LA QÜESTIÓ.....	12
4.1. LES COMUNITATS D'APRENTATGE.....	12
4.1.1. L'ORIGEN DEL PROJECTE COMUNITATS D'APRENTATGE.....	12
4.1.2. <i>Definició i elements pedagògics.....</i>	13
4.1.3. <i>Aprenentatge dialògic.....</i>	16
4.1.4. ACTUACIONS D'ÈXIT.....	17
a) <i>Grups interactius.....</i>	18
b) <i>Tertúlies dialògiques.....</i>	20
c) <i>Biblioteca tutoritzada.....</i>	22
d) <i>Formació de familiars i de la comunitat.....</i>	22
e) <i>Formació pedagògica dialògica.....</i>	23
f) <i>Participació educativa de la comunitat.....</i>	23
g) <i>Model dialògic de prevenció i resolució de conflictes.....</i>	24
4.2. L'ESCOLA JOAQUIM RUYRA.....	25
4.2.1. EL BARRI.....	25
4.2.2. TRETOS D'IDENTITAT DE L'ESCOLA.....	25
4.2.3. ASPECTES METODOLÒGICS.....	27
4.2.4. ACTUACIONS EDUCATIVES D'ÈXIT.....	29
4.3. L'EDUCADOR SOCIAL A L'ESCOLA.....	31
4.3.1. SCHOOL SOCIAL WORKER.....	31
4.3.2. MARC LEGAL A CATALUNYA.....	34
4.3.3. SITUACIÓ ACTUAL.....	37
5. ANÀLISI I DISCUSSIÓ.....	43
5.1. L'EDUCACIÓ SOCIAL I LES COMUNITATS D'APRENTATGE.....	43
5.1.1. RELACIÓ AMB ELS DOCUMENTS PROFESSIONALITZADORS.....	45
5.1.2. RELACIÓ AMB LES FUNCIONS DELS TIS.....	47
5.2. INCORPORACIÓ DEL TIS DINS L'ESCOLA JOAQUIM RUYRA.....	49
5. CONCLUSIONS.....	54
6. BIBLIOGRAFIA.....	56

1. Introducció i justificació.

Al llarg d'aquest treball s'utilitzarà el terme *educador social* per fer referència als educadors i a les educadores socials en general com a col·lectiu professional, sense distinció ni discriminació de gènere.

La meua experiència de pràctiques durant el quart any del Grau d'Educació Social em va donar la possibilitat de col·laborar amb l'escola Joaquim Ruyra com a Educadora Social dins del seu equip docent. Aquesta experiència no només em va permetre visualitzar el paper de l'educador social dins l'àmbit reglat d'una escola, sinó que també em va permetre veure el funcionament d'una Comunitat d'Aprenentatge i l'estreta relació que la tasca educativa que realitzen allà té amb el meu perfil professional com a futura educadora social.

Vaig decidir-me durant aquesta etapa de pràctiques a realitzar el treball d'aprofundiment teòric i anomenar-ho "Una mirada més". El nom sorgeix de la vivència de pràctiques ja esmentada, on l'equip docent amb qui vaig compartir espais educatius sempre s'ha mostrat interessat en saber el punt de vista social de les diferents situacions que es donaven i en molts moments aquesta mirada com a educadora social va tenir-se en compte. Per aquesta visió complementària que vaig sentir que aportava, el treball rep el nom d' "Una mirada més".

Aquest aprofundiment teòric té la finalitat d'indagar en la relació que té la tasca educativa que realitzen els professionals de l'equip docent que treballen a la Comunitat d'Aprenentatge de l'escola Joaquim Ruyra amb les funcions professionals que realitza la figura de l'Educador Social. Aquest aprofundiment evidenciarà com la figura de l'educador social pot enriquir la tasca que ja es realitza a l'escola Joaquim Ruyra i com aquesta incorporació professional a l'equip docent complementaria i reforçaria el treball que es realitza dins l'escola amb els infants, les famílies i la comunitat.

Aquesta incorporació de l'educador social a l'escola Joaquim Ruyra no pretén donar resposta, solucionar o modificar cap aspecte educatiu emprat a la Comunitat d'Aprenentatge Joaquim Ruyra, donat que les Actuacions Educatives d'Èxit que es realitzen dins l'escola ja són eficients, equitatives i han millorat notablement l'aprenentatge dels seus alumnes en tots els sentits.

El contingut presentant dins del treball final de grau “Una mirada més” es fonamenta en documents, articles, vivències i xerrades que es detallen en l'apartat metodologia.

Seguidament d'aquest apartat, apareix l'estat de la qüestió on s'exposa el funcionament i les característiques educatives de les Comunitats d'Aprenentatge, quines són les Actuacions Educatives d'Èxit en les que estan basades i aterrem en la realitat educativa que duen a terme al Joaquim Ruyra. Per complementar aquesta part, es presenta el paper, categoria professional i funcions que la Generalitat de Catalunya determina als educadors socials com a professionals dins les escoles. Com a punt final de l'estat de la qüestió, s'evidenciarà la situació actual de l'educació social dins les escoles.

Posteriorment, es visualitzarà la relació de l'educació social amb la tasca educativa que es realitza dins la Comunitat d'Aprenentatge de l'escola Joaquim Ruyra. Primerament es relacionaran les competències i funcions professionals que s'adjudiquen als Educadors Socials en l'àmbit escolar. Tot seguit, es mostra com aquestes funcions estan directament lligades amb les característiques i objectius de les diferents actuacions d'èxit on la figura professional de l'educador social tindria cabuda dins el Joaquim Ruyra.

Per continuar, es presenten un seguit d'experiències educatives recollides durant el procés de pràctiques com a propostes d'intervenció de l' Educador Social dins la Comunitat d'Aprenentatge del Joaquim Ruyra. Dins aquest apartat, es fa una anàlisi vivencial i pràctic de l'enriquidor que pot ser per a tots els agents educatius implicats la incorporació de l'educador social dins l'escola Joaquim Ruyra.

Per concloure, es presenten un seguit de reflexions, reptes de futur i conclusions que sorgeixen a partir de la part teòrica i l'anàlisi realitzar.

“Una mirada més” es basa en la perspectiva teòrica que recolza que l'educador social ha d'estar integrat com a professional dins les escoles. Aquesta perspectiva pot tenir components de subjectivisme i parcialitat per les vivències en primera persona que es presenten de l'etapa de pràctiques.

Per contextualitzar aquesta mirada teòrica esmentada i oferir un punt de partida a la visió de la qual parteix “Una mirada més”, a continuació es presenta un text que evidencia la intencionalitat d'aquest treball d'aprofundiment teòric.

“Espero que els educadors sapiguem finalment superar la tendència a actuar d'eterns apagafocs, ambulàncies de les urgències. Espero que aixequem la vista del cas, dels

comportaments disruptius. Espero que aspirem decididament a treballar amb tothom, a treballar finalment des de la prevenció, amb programes oberts i globals, a treballar pel canvi, des de la nostra valuosa proximitat i en clau comunitària.” Hoyos,F. (2016)

2. Pregunta inicial i objectius.

“Una mirada més” vol donar resposta a partir de l'aprofundiment teòric a la següent pregunta:

- És la Comunitat d'Aprenentatge de l'escola Joaquim Ruyra un àmbit educatiu on els educadors socials podrien tenir cabuda com a figures professionals integrades dins l'equip educatiu d'aquesta escola?

A partir d'aquesta qüestió, els objectius que es volen assolir són:

Objectiu general:

- Donar visibilitat a la compatibilitat de la tasca educativa que es realitza a la Comunitat d'Aprenentatge de l'escola Joaquim Ruyra amb la figura professional de l'educador social i les seves funcions.

Objectius específics:

- Evidenciar l'estreta relació que té la metodologia de treball que s'empra a la Comunitat d'Aprenentatge del Joaquim Ruyra amb la tasca professional que realitza l'educador social.
- Justificar perquè l'educador social és una figura que pot ajudar amb la seva visió social a reforçar tot el treball que els professionals de l'escola realitzen a la Comunitat d'Aprenentatge de l'escola Joaquim Ruyra.
- Raonar sobre quin paper ha de tenir l'educador social en aquest àmbit escolar i com la seva figura pot ser una ajuda i suport en les diferents actuacions d'èxit que es duen a terme.

Tant la pregunta inicial com els objectius anteriors són el punt de partida de l'aprofundiment teòric i l'anàlisi que es realitza al treball “Una mirada més”.

3. Metodologia.

El treball d'aprofundiment teòric "Una mirada més" va iniciar-se durant l'etapa de pràctiques a l'escola Joaquim Ruyra on Miquel A. Charneco (cap d'estudis) i Raquel Garcia (directora) van recolzar la idea d'enriquir l'equip docent de l'escola amb la figura de l'educador social. Durant aquesta etapa, tant ells com Isabel Bono (mestra especialista d'educació especial) m'han facilitat l'accés a documentació que el centre considera rellevant, han dedicat temps a debatre i parlar-ne amb mi sobre com encabir l'educador social com a professional de la Comunitat d'Aprenentatge on treballen i han confiat a donar-me espai i marge per intervenir des d'una visió social. Tot això, han aconseguit fer-ho sense perdre la seva essència com a Comunitat d'Aprenentatge i fent-me reflexionar sobre la relació de la meva visió més social amb els criteris metodològics que ells empren en les Actuacions Educatives d'Èxit que realitzen.

Aquesta experiència formativa com a persona de pràctiques dins l'escola Joaquim Ruyra es complementa directament amb la meva tasca laboral com a educadora social al Centre Obert Esclat. Sens dubte, la meva experiència amb infància en risc dins d'Esclat m'ha facilitat la part més resolutiva i d'intervenció en el procés de pràctiques. Per això, considero que l'experiència prèvia com a educadora m'ha facilitat que dins l'escola m'hagin considerat en tot moment una més de l'equip i hagin tingut en compte la mirada social del meu perfil professional.

Deixant de banda el recull d'informació realitzat a partir de fonts primàries com la meva experiència laboral i com alumna de pràctiques directament relacionades amb els coneixements formatius del Cicle Formatiu de Grau Superior d'Integració Social i el Grau d'Educació Social a la Facultat d'Educació Social i Treball Social Pere Tarrés, s'obre pas la metodologia emprada per fer la selecció de material a partir de fonts secundàries.

Per realitzar aquesta selecció, també he comptat amb l'ajuda de Miquel A. Charneco que després del període de pràctiques em va donar la visió que des de l'escola tenen sobre els següents dubtes que em van sorgir durant el procés d'elaboració del treball:

- Contemplen la figura professional de l'educador social com a suport i reforç de les funcions que ja realitza l'equip docent o per contra, des de l'escola, valoren que ha de ser un professional més dins l'equip docent?
- En quina Actuació d'Èxit realitzada a l'escola considera que es pot incorporar la figura de l'educador social?

- Quin horari podria realitzar un educador social dins l'escola Joaquim Ruyra?
- Valoren com a positiva la incorporació de l'educador social en el treball en xarxa que es realitza amb els agents educatius com poden ser: CRAES, EAP, Serveis Social, Centres Oberts del Barri, famílies...?

Aquests dubtes es van resoldre durant una xerrada de caliu informal que vam tenir sobre l'enfocament del meu TFG el cap d'estudis de l'escola Joaquim Ruyra i jo a les instal·lacions de l'escola el 7 de febrer de 2019. Amb la seva visió em va ajudar a ubicar la figura professional dins de les Actuacions Educatives d'Èxit que realitzen a l'escola oferint-me la seva experiència, els seus coneixements sobre les Actuacions d'Èxit que realitzen a l'escola i enquadrant les meves propostes en el funcionament del centre i respectant els principis metodològics de les Comunitats d'Aprenentatge.

Per elaborar "Una mirada més" s'han dedicat moltes hores per fer la recerca de les fonts secundàries. Aquestes fonts estan basades en la selecció detallada dels articles acadèmics, llibres i vídeos que s'ha valorat que eren més adients pel tema que es tracta i desestimant aquells que no s'ajustaven a l'objectiu d'aquest aprofundiment teòric.

Durant les llargues estones de lectures, la selecció d'informació rellevant i l'elecció del material que considerava útil i prioritari m'he trobat amb articles pels quals he necessitat fer servir mètodes "poc convencionals" per tal de poder accedir al contingut dels arxius que tenien bloquejat l'accés.

Tota aquesta selecció d'arxius ha quedat guardada dins del programa Mendeley, que sens dubte ha sigut el meu aliat durant tot el procés de creació del treball, tan a l'hora de guardar i classificar els documents escollits com a l'hora de citar a mesura que redactava i m'ha facilitat molt la tasca de redactar l'apartat de la bibliografia.

El temps més gran de dedicació en redactar "Una mirada més" ha estat destinat a l'estat de la qüestió. És l'apartat on s'han dedicat més hores de feina tant davant de l'ordinador, com llegint i seleccionant informació. La redacció d'aquesta part no ha sigut gens lineal i s'ha avançat i retrocedit a mesura que redactava per afegir i modificar idees.

Destacar, per ser el punt on més he gaudit del treball realitzat, l'apartat de les conclusions. Ha sigut el colofó d' "Una mirada més", l'apartat on he pogut reflexionar sobre totes les informacions recopilades i plasmar tot el que he pogut anar rumiant i processant durant l'elaboració d'aquest treball de fi de grau.

4. Estat de la qüestió.

4.1. Les Comunitats d'Aprenentatge.

4.1.1.L'origen del projecte Comunitats d'Aprenentatge.

Díez i Flecha (2010) expliquen dins la *Revista Interuniversitaria de Formació del Profesorado* que les Comunitats d'Aprenentatge són un model educatiu que té els seus orígens a l'Escola de Persones Adultes de La Verneda- Sant Martí. Aquest centre és un referent educatiu en l'àmbit internacional i la seva experiència educativa es va publicar a la *Harvard Educational Review*, sent la primera experiència educativa d'Espanya que es publicava.

L'èxit educatiu d'aquesta comunitat d'aprenentatge va portar al Centro de Investigación en Teorías i Pràcticas Superadores de Desigualdades (CREA), de la Universitat de Barcelona a desenvolupar un projecte de transformació social i educativa en centres educatius amb l'objectiu de superar el fracàs escolar i millorar la convivència.

El 1995, en una escola d'educació primària del País Vasc es va engegar el projecte de Comunitats d'Aprenentatge en l'àmbit de l'educació obligatòria. El número d'escoles que segueixen aquest model educatiu no va parar de créixer i al 2010, segons Díez i Flecha (2010), hi havia al voltant de 70 escoles d'educació infantil i primària i instituts que duïen a terme aquest projecte educatiu d'èxit.

A causa de l'èxit del projecte, les Comunitats d'Aprenentatge s'hi han extens en l'àmbit internacional en centres educatius de Brasil i Chile. Aquest impacte es resultat del conjunt d'actuacions d'èxit que componen el model de Comunitats d'Aprenentatge que ha demostrat ser efectiu en la superació del fracàs escolar i la millora de la convivència multicultural (Díez, J., i Flecha, R. 2010).

El projecte INCLUD-ED, projecte integrat de la prioritat 7 del VI Programa Marco desenvolupat per la Comissió Europea per al període 2006 – 2011, va identificar i analitzar estratègies educatives i les teories científiques més rellevants que ajudaven a superar les desigualtats i fomentaven la cohesió social. L'aportació d' INCLUD-ED directament relacionada amb les Comunitats d'Aprenentatge va ser la identificació d'un seguit d'Actuacions Educatives d'Èxit:

- Organització de l'aula en grups interactius.
- Extensió del temps i espai d'aprenentatge més enllà de l'aula.
- Participació de famílies i de la comunitat.
- La formació de famílies i de la comunitat.

A mesura que ens endinsen en “Una mirada més” i tenint en compte les quatre grans Actuacions d'Èxit anteriors veurem que les Comunitats d'Aprenentatge duen a terme altres Actuacions d'Èxit com són: les tertúlies dialògiques, la biblioteca tutoritzada, el model de prevenció i resolució de conflictes i la formació pedagògica dialògica. Més endavant, s'explicaran aquestes actuacions i es concretaran les principals característiques d'aquestes pràctiques d'èxit.

Segons Valls, Padrós i Aguilera (2014), a partir de l'anàlisi dels resultats del projecte INCLUD-ED cal considerar la rellevància que té que les escoles donin resposta a les necessitats de la societat. Per tant, tenint en compte que l'escola actual ha de transformar-se per donar resposta a les exigències de la Societat de la Informació i els resultats de l'estudi del projecte INCLUD-ED, les Comunitats d'Aprenentatge han demostrat científicament ser una resposta eficient i equitativa als canvis i reptes socials i educatius que la Societat de la Informació està introduint.

Aquesta resposta eficient que donen Les Comunitats d'Aprenentatge, davant la situació de mancances en la que es troba el model d'educació vigent, per fer front al fracàs escolar i la conflictivitat a les aules, és deguda al fet que les Comunitats d'Aprenentatge constitueixen una alternativa educativa que promou la superació de les desigualtats socials mitjançant una pràctica educativa solidària, participativa i basada en un diàleg igualitari (Flecha, R. 2014).

4.1.2. Definició i elements pedagògics.

Les Comunitats d'Aprenentatge es fonamenten en una base científica sòlida, desenvolupada durant més de 30 anys d'investigació, i que involucra a especialistes diferents països i diversos camps de coneixement. El projecte de Comunitats d'Aprenentatge, fuig de la tradicional educació basada en les bones pràctiques i basa la seva actuació en pràctiques d'èxit. Comunitats d'Aprenentatge, segons Valls, Padrós i Aguilera (2014) es basa en actuacions que ja han demostrat tenir èxit en la superació del fracàs escolar i en la millora de la convivència en tots els llocs on s'han dut a terme.

Flecha (2014) citant a Valls destaca la següent definició:

“Les Comunitats d'Aprenentatge es defineixen com un projecte de transformació social i cultural d'un centre educatiu i del seu entorn per aconseguir una societat de la informació per a totes les persones, basada en l'aprenentatge dialògic, mitjançant una educació participativa de la comunitat, que es concreta en tots els seus espais, inclosa l'aula”.

La transformació social i cultural que menciona l'anterior definició es fonamenta en la creença de què l'escola no pot continuar essent la mateixa que a la societat industrial. Actualment, la facilitat que ofereixen les TIC per accedir a la informació, ha portat al fet que l'educació es trobi davant una realitat que reclama una redefinició del paper del professorat que ha d'abandonar la creença de ser l'encarregat de traspasar continguts a l'alumnat.

El nou perfil professional que la societat de la informació reclama és aquell que faciliti i transmeti recursos als alumns que els permeti gestionar la informació a la qual accedeixen, fomenti l'esperit crític davant els grans volums d'informació a la que estan exposats i seleccioni les verídiques.

Segons Flecha (2014) els elements pedagògics de les Comunitats d'Aprenentatge són:

- El desenvolupament comunitari.
- L'aprenentatge: centralitat dins el projecte.
- Expectatives positives i optimisme pedagògic.
- Els grups interactius dins de l'aula.

A continuació, es defineixen aquests elements i per fer-ho es tindran en compte les aportacions que Flecha (2014) va establir per cada un dels elements pedagògics prèviament esmentats.

El desenvolupament comunitari està basat en el fet la participació de la comunitat és imprescindible per a superar els problemes del fracàs escolar i la conflictivitat, que es relacionen íntimament amb l'exclusió social. El projecte de Comunitats d'Aprenentatge valora que els i les mestres no poden ser els únics responsables de la formació dels infants. Cal la implicació de la família, el voluntariat, associacions veïnals, antics alumnes, institucions del barri... per a que la tasca de les Comunitats d'Aprenentatge tingui èxit. Dins aquest projecte, les persones treballen en pla d'igualtat amb un objectiu en comú: l'aprenentatge dels infants per no estar socialment exclosos en l'actual societat de la informació. Aquest pla d'igualtat es concreta en el canvi

d'estructura jeràrquica cap a una escola oberta al barri. La participació de la comunitat com agent educatiu dins l'escola va des de la presa de decisions referents al projecte educatiu fins a la participació en diferents Actuacions d'Èxit que es desenvolupin en l'escola.

Dins l'element pedagògic referent a l'aprenentatge com a centralitat del projecte, preval buscar recursos alternatius a la segregació de l'alumnat mitjançant la separació per nivells. Es tracta, de buscar recursos adients per compensar les dificultats educatives que es presentin en l'alumnat sense que aquests perdin el ritme de la resta. Aquests recursos van en la línia d'Actuacions d'Èxit com són l'extensió del temps d'aprenentatge i la implementació dels grups interactius. Es tracta, doncs, de fomentar el diàleg igualitari, la solidaritat i la cooperació a l'aula principis claus de l'aprenentatge dialògic.

Les altes expectatives vers l'alumnat és una postura imprescindible dins les Comunitats d'Aprenentatge. Aquesta postura pedagògica d'expectatives positives i optimisme pedagògic implica que l'accent educatiu recaigui sobre les capacitats i no sobre les dificultats de l'alumnat. Es tracta de desenvolupar al màxim les capacitats de tots i totes.

Aquest optimisme pedagògic es reflecteix en un currículum com s'inclouen continguts que permeten l'adquisició dels aprenentatges més valorats socialment o demandats en la societat de la informació. Aquest currículum és l'anomenat: currículum de màxims. Educar a partir de les altes expectatives permet a l'alumnat afrontar els reptes plantejats al currículum de màxims tenint més confiança en les pròpies possibilitats.

Per últim, s'aborda l'element pedagògic dels grups interactius dins l'aula. Aquests grups interactius, dels quals ampliarem la informació més endavant, consisteixen a organitzar l'aula en petits grups homogenis per que els alumnes resolguin les tasques a partir de la col·laboració entre ells. Aquest element, comporta un ritme de treball més alt basant en la solidaritat i la fixació d'objectius comuns.

Tots aquests elements pedagògics es basen en la perspectiva de les Comunitats d'Aprenentatge de la transformació en comptes de l'adaptació. Díez i Flecha (2010) argumenten que:

“totes les activitats que es duen a terme en les Comunitats d'Aprenentatge persegueixen la transformació a múltiples nivells: transformació del context d'aprenentatge, transformació dels nivells previs de coneixement, transformació de les expectatives, transformació de les relacions entre família i escola, transformació

de les relacions socials dins les aules, en el centre educatiu i en la comunitat i la transformació igualitària de la societat”.

4.1.3. Aprenentatge dialògic.

L'Aprenentatge dialògic es el fonament de les Comunitat d'Aprenentatge. Segons Aubert, García i Racionero (2009), per fer possible l'Aprenentatge Dialògic és requereix la presència dels següents set principis:

Font: Comunidades de Aprendizaje (2019)

- 1) Diàleg igualitari: per una Comunitat d'Aprenentatge, la força està en la validesa dels arguments més que en la posició jeràrquica de la persona que argumenta. Per aconseguir un diàleg igualitari, totes les persones que participen en el diàleg han de tenir la mateixa oportunitat de parlar i de ser escoltats.
- 2) Intel·ligència cultural: aquesta intel·ligència contempla els sabers acadèmics, el pràctic i el comunicatiu. En les Comunitats d'Aprenentatge aquesta intel·ligència cultural ha de trobar la manera i el mitjà per expressar-se en condicions d'igualtat.
- 3) Transformació: l'educació no s'ha de focalitzar en l'adaptació a la realitat i ha d'estar basada en la transformació del context. Una Comunitat d'Aprenentatge ha de promoure interaccions que generin canvis en la vida de les persones i que superin les desigualtats.

- 4) Creació de sentit: aquest principi es basa a fer possible un tipus d'aprenentatge que neixi a partir de la interacció, les demandes i necessitats de les pròpies persones. L'escola que respecta les individualitats facilita que l'alumnat trobi sentit a allò que aprèn. Fomentar la creació de sentit millorar la confiança dels alumnes en ells mateixos.
- 5) Solidaritat: és necessari comptar amb pràctiques educatives democràtiques que generin la participació de tots per superar l'abandonament escolar i l'exclusió social. Quan tota la comunitat s'involucra de manera solidària en un mateix projecte, resulta molt més fàcil transformar les dificultats en possibilitats i millorant les situacions culturals i socials de totes les persones.
- 6) Dimensió instrumental: quan es parla de dimensió instrumental es fa referència a l'aprenentatge d'aquells instruments fonamentals com són el diàleg, la reflexió, els continguts i les habilitats escolars que constitueixen el ciment per viure inclòs dins la societat actual.
- 7) Igualtat de diferències: la igualtat de diferències és la igualtat real en el que totes les persones tenen el mateix dret a ser i viure de forma diferent, i al mateix temps a ser tractades amb el mateix respecte i dignitat.

Tenint en compte els anteriors principis, és important tenir en compte que un Aprenentatge Dialògic es dona:

“a partir d'un diàleg que es igualitari, que reconeix la intel·ligència cultural en totes les persones, que s'orienta a la transformació, que prioritza la dimensió instrumental al mateix temps que la solidaritat, que crea sentit i parteix de la igualtat de diferències” (Aubert, A., García, C., i Racionero, S. 2009)

4.1.4. Actuacions Educatives d'Èxit.

Les pràctiques d'èxit o Actuacions Educatives d'Èxit són actuacions que han demostrat bons resultats en diferents contextos i un dels pilars fonamentals dels bons resultats educatius de les Comunitats d'Aprenentatge.

La característica diferencial de les Actuacions Educatives d'Èxit és el fet de ser universals. És a dir, són actuacions educatives que han assolit els millors resultats

demostrables científicament en els diferents contextos on s'han dut a terme. Aquestes pràctiques d'èxit poden ser transferides a diferents contextos geogràfics, nivells educatius i entorns socioeconòmics i culturals (Valls, R., Prados, M i Aguilera, A. 2014). Aquests autors, concreten també que aquesta transferència implica identificar els aspectes rellevants i la recreació amb els recursos i condicions concretes del centre o context determinat.

A continuació, "Una mirada més" se centra en les característiques i el funcionament de les actuacions d'èxit més rellevants que es duen a terme a les Comunitats d'Aprenentatge. Aquest aprofundiment es basa en les informacions, figures i exemples que recull el projecte SEAs4All (2017) en els mòduls 6, 7, 8, 9 i 10, en la informació que Valls, Padrós i Aguilera (2014) aporten sobre les diferents actuacions d'èxit destacades als resultats del projecte INCLUD-ED i les dades extretes del document "Comunitats d'Aprenentatge" (2019).

a) Grups interactius.

Els grups interactius són una forma d'agrupar els alumnes de manera inclusiva. Aquests grups es basen en l'aprenentatge dialògic i els seus 7 principis: diàleg igualitari, intel·ligència cultural, transformació, dimensió instrumental, creació de sentit, solidaritat i igualtat de diferències.

Aquesta forma d'organitzar l'aula té dues característiques rellevants: l'agrupació per grups reduïts i heterogenis i la redistribució dels recursos humans disponibles. És en les assignatures instrumentals com són: les llengües i matemàtiques, on s'acostuma a prioritzar aquesta pràctica d'èxit.

Els grups reduïts solen formar-se entre 4-5 alumnes (depenent del nombre d'alumnes a l'aula, el criteri del professorat i el nombre de persones adultes). La formació del grup ha de garantir l'heterogeneïtat pel que fa al nivell de coneixements, les habilitats, el gènere, la cultura, la llengua... Cap alumne queda al marge d'aquesta agrupació a l'aula ja que tots els membres participen activament en els grups interactius partint de les seves potencialitats i no les dificultats.

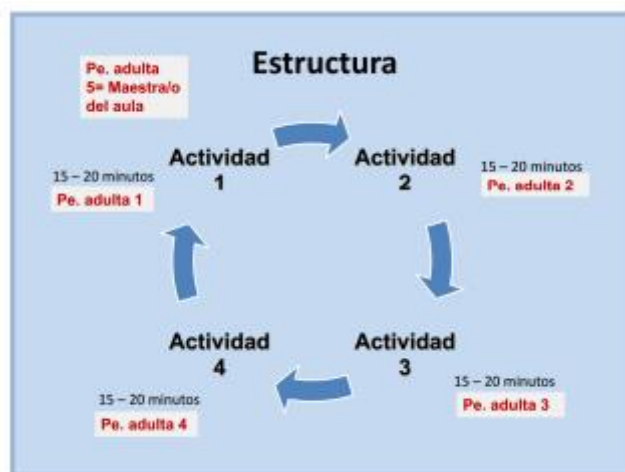
En els grups interactius les diferents persones adultes que participen no assumeixen els grups amb dificultats, sinó que dinamitza les relacions entre l'alumnat per fomentar la solidaritat entre alumnes i aprendre de manera dialògica. Cada grup interactiu ha de comptar amb la presència d'una persona adulta que pot ser professorat, professionals especialistes, alumnat en pràctiques o voluntaris. Per aconseguir la redistribució dels

adults per cada grup interactiu cal optimitzar els recursos existents per aconseguir donar resposta de manera eficient a les necessitats de tot l'alumnat. La redistribució dels recursos humans consisteix a utilitzar de forma inclusiva aquest augment del nombre d'adults dins l'aula per maximitzar els aprenentatges de tots i totes.

Un cop s'han creat els grups i s'ha assignat una persona adulta, es temporalitza l'estona a l'aula en períodes de 15-20 minuts. Durant aquest període de temps, cada grup ha de resoldre una activitat determinada. Les activitats són rotatives, de manera que cada adult va rotant pels diferents grups amb l'activitat que té assignada i per tant, cada grup d'alumnat realitza 4 activitats dinamitzades per un adult diferent. En total, els grups interactius solen tenir una durada d'hora i mitjà.

Aquesta metodologia de treball accelera els aprenentatges i multiplica les interaccions amb els grup d'iguals i els diferents adults.

La següent figura representa, de manera més visual, l'estructura del funcionament dels grups interactius:

FONT: SEAs4All . Mòdul 6. Grups Interactius.

Tenint en compte aquest funcionament, el tutor de l'aula serà l'encarregat de coordinar les activitats, gestionar el que passi a l'aula i proporcionar el suport necessari a alumnes i adults.

Els adults voluntaris i els professionals que hi participin en els grups interactius han de mantenir unes altes expectatives vers els alumnes i les alumnes dels diferents grups.

Les argumentacions que es generin dins del grup interactiu han d'estar basades en la interacció dialògica. Com ja s'ha esmentat anteriorment, l'adult ha de vetllar per

l'aprenentatge dialògic basat en l'entesa entre iguals i vers els adults. Aquest procés d'enteniment enriqueix les interaccions dialògiques, aporta intel·ligència cultural l'aprenentatge i potencia les relacions de solidaritat i superació d'estereotips. Els grups interactius es converteixen així en petites comunitats on es genera un aprenentatge mutu basat en la validesa de les aportacions que fan els diferents membres del grup.

La figura del docent, mestre, tutor que coordina l'aula i el rol que estableixen les persones voluntàries dins l'aula es defineixen a partir de les funcions que cada un d'ells ha de dur a terme:

Docent	Persones voluntàries
<ul style="list-style-type: none">• Organitza l'aula.• Defineix els grups.• Prepara les activitats.• Guía a les persones adultes que hi participen.• Estableix el temps de les activitats.• Recolza les necessitats individuals que s'urgeixin.	<ul style="list-style-type: none">• Explica les diferents activitats al grup.• Facilita les interaccions en el Grup Interactiu.• S'assegura de la participació igualitària.• Estimula la cooperació.• Supervisa i dona suport.• Recull les activitats i les entrega al docent.• Fa traspàs al docent del funcionament dels diferents grups.

b) Tertúlies dialògiques.

Aquesta actuació d'èxit consisteix en la construcció col·lectiva de significat i coneixement a partir del diàleg entre els adults i alumnes participants en la tertúlia.

El funcionament de les tertúlies dialògiques es basa, igual que els grups interactius, en els 7 principis de l'aprenentatge dialògic. Aquestes tertúlies pretenen aproximar a l'alumnat a la cultura clàssica universal o al coneixement científic acumulat per la humanitat al llarg del temps en diferents àmbits com la literatura, l'art o la música.

Una de les tertúlies dialògiques que compten amb més experiència són les tertúlies literàries dialògiques, de les quals parlem a continuació. Més endavant, es presenta també una altra tertúlia dialògica rellevant: les tertúlies dialògiques pedagògiques.

- Tertúlies dialògiques literàries.

Durant aquestes tertúlies, els alumnes participants llegeixen i debaten sobre clàssics de la literatura universal. Només es poden llegir clàssics sobre els quals existeix un consens universal que reconegui la seva qualitat i la seva aportació al patrimoni cultural. La lectura d'aquests clàssics replets de temes que preocupen a la humanitat, independentment de la cultura o l'època, ajuden a comprendre la cultura, la societat, a reflexionar sobre el món i a comprendre'l.

Un aspecte primordial per al bon funcionament d'aquestes tertúlies és que estigui basat en el diàleg igualitari entre totes les persones, reconeixent totes les aportacions, la multiplicitat d'intel·ligències i sensibilitats de tots els membres que hi participen.

Les persones participants en la tertúlia han de llegir abans d'aquesta els capítols pactats i han de seleccionar els fragments o paràgrafs que els hagin cridat l'atenció, els hagin portat record o simplement els hagi agradat. Durant la tertúlia, el debat girarà en torn a aquests fragments destacats i la reflexió o justificació de perquè l'han escollit.

Un membre del grup adquireix el rol de moderador. Aquest rol assigna a la persona la responsabilitat de no imposar la seva opinió ni el seu punt de vista. El seu paper consisteix a afavorir la intervenció i l'aportació d'arguments i opinions de tots els membres participants. La persona que modera, ha de garantir el respecte dels torns de paraula i les opinions que es donin. D'aquesta manera, el moderador, ha de vetllar perquè la participació sigui igualitària i el més divers possible.

A mesura que avança la tertúlia se segueixen successivament els paràgrafs, seguint l'ordre dels capítols o les parts de l'obra, fins que es completi la lectura de l'obra clàssica escollida.

- Tertúlies dialògiques pedagògiques.

Aquestes tertúlies dialògiques funcionen de la mateixa manera que les anteriors. La diferència es troba en què aquestes tertúlies estan destinades a què el professorat, els

familiars i altres persones de l'àmbit educatiu on es realitzen les tertúlies llegeixen obres originals rellevants per a l'educació.

Per tant, en les diferents tertúlies destacades anteriorment es potencia l'apropament a l'obra literària o científica i les persones participants exposen la seva interpretació sobre allò que s'està treballant a la tertúlia.

A partir de les interaccions que ofereixen els diferents tipus de tertúlies, es crea una convivència i ambient dins del grup basat en el valor i el respecte cap a totes les intervencions. Els participants senten que poden ajudar-se entre ells i ser ajudats. El diàleg igualitari que es genera també incrementa les competències comunicatives, el respecte vers les opinions dels altres i l'expressió de les reflexions pròpies i arguments.

c) Biblioteca tutoritzada.

La biblioteca tutoritzada és una de les formes d'extensió del temps d'aprenentatge que ha demostrat tenir més impacte en la millora dels resultats educatius.

Aquesta extensió dels temps d'aprenentatge es duu a terme per voluntaris que s'encarreguen de promoure l'ajuda mútua entre els alumnes que es trobin en l'espai i optimitzar les interaccions entre alumnes de diferents edats.

L'espai de biblioteca ha de romandre obert fora de l'horari lectiu per facilitar l'accés lliure i gratuït a totes les persones i facilitar així un espai d'aprenentatge. La biblioteca tutoritzada fomenta l'acceleració de l'aprenentatge de tots els alumnes gràcies a la interacció amb persones diverses.

d) Formació de familiars i de la comunitat.

Aquesta Actuació d'Èxit s'orienta cap al coneixement i la participació en les Actuacions Educatives d'Èxit i a donar resposta als interessos i necessitats de formació que presentin els familiars, voluntaris, entorn... que formen part de l'escola. L'escola ofereix espais i programes de formació que els agents educatius que col·laboren amb la Comunitat d'Aprenentatge decideixen.

A partir de la formació dels familiars es pot donar resposta a les seves necessitats més immediates i es promou la millora de les condicions de vida. Que els familiars formin part d'un procés de formació mentre eles seus fills també es formen a l'escola augmenta el sentit, les expectatives i el compromís que prenen les famílies amb la importància de l'educació dels fills.

e) Formació pedagògica dialògica.

Un aspecte imprescindible per poder desenvolupar les Actuacions d'Èxit a les escoles és la formació en les seves bases científiques i les evidències avalades per la comunitat científica internacional. Això, porta a l'educació a fugir de les ocurrències i basar-se en evidències.

El professorat, especialment, i els diferents perfils professionals que treballin dins l'equip docent són les persones que han d'estar preparades per saber argumentar sobre la seva pràctica i distingir entre opinions o coneixements científics. Aquesta és la manera d'incorporar les Actuacions Educatives d'Èxit a l'aula.

Dins d'aquesta actuació d'èxit prenen un sentit formatiu les Tertúlies Pedagògiques Dialògiques, pràctica educativa esmentada anteriorment que facilita la creació de coneixements conjunts en torn els llibres que la comunitat científica ha validat com a referents pedagògics.

f) Participació educativa de la comunitat.

Des d'aquesta actuació d'èxit es promou que les famílies i la comunitat s'involucrin directament ament en els processos i espais d'aprenentatge de l'escola.

Els familiars i la comunitat participa de dues maneres:

- A través de la participació en la gestió i l'organització del centre educatiu col·laborant en les comissions mixtes de treball. A una Comunitat d'Aprenentatge la gestió de l'escola es desenvolupa per una comissió gestora i diferents comissions mixtes.

El equip directiu i els representats de cada comissió mixta formen la comissió gestora. Les comissions mixtes, en canvi, estan formades pel professorat, els familiars, els voluntaris i l'alumna.

Les comissions tenen autonomia per planificar, implementar i avaluar.

- A través de la participació directa en les Actuacions Educatives d'Exit. Com per exemple: als Grups Interactius, a la Biblioteca Tutoritzada o , fins i tot, a Tertúlies Dialògiques Literàries.

g) Model dialògic de prevenció i resolució de conflictes.

El model dialògic se centra en la prevenció de conflictes mitjançant la creació d'un clima col·laborador on les persones participen en la creació de normes, el funcionament del centre i la manera emprada per resoldre els conflictes, creant un major enteniment i sentit per totes les persones implicades.

En aquest model es faciliten els espais i les condicions necessàries per permetre que totes les persones puguin tenir les mateixes oportunitats per expressar-se i trobar solucions conjuntes. Per fer-ho possible, es considera que totes les persones tenen la capacitat d'intervenir, opinar i participar en la recerca d'una solució consensuada que ajudi a la prevenció de conflictes.

Aquesta Actuació Educativa d'Èxit no limita la capacitat de responsabilitat i capacitat de gestionar la convivència a una figura d'autoritat, ni a experts en mediació. És l'alumnat, el professorat i les persones de la comunitat les encarregades d'arribar de manera consensuada a la solució.

El model dialògic representa un pas més per a prevenir problemes de convivència. La participació de la comunitat en la prevenció es fomenta en els espais quotidians com per exemple: les comissions, la formació de familiars, les assemblees, l'esbarjo... A partir d'aquesta resolució de conflictes s'estableixen relacions de confiança que permeten la prevenció dels conflictes. La presència de famílies i altres agents educatius a l'aula han evidenciat la reducció de conflictes entre l'alumnat dins l'espai d'aula.

Davant la resolució de conflictes ens trobem amb la complexitat i conflictivitat que generen els processos de socialització en les relacions afectives – sexuals entre els alumnes i les alumnes. Les Comunitats d'Aprenentatge aborden aquest problema de convivència a partir de la Socialització preventiva de la violència de gènere.

Per poder prevenir i resoldre els conflictes generats per la violència de gènere el professorat ha de tenir consciència de les evidències científiques que demostren que la violència de gènere és freqüent des que la infància i es dona en tota mena de relacions afectives: tant en les estables com les esporàdiques.

La Socialització Preventiva de la Violència de Gènere consisteix a generar interaccions socials que promoguin les relacions igualitàries i el rebutjament de models violents. Aquesta prevenció vol generar socialitzacions basades en la igualtat, influint i modificant les preferències i gustos de les persones socialitzades en l'atracció cap a la violència.

4.2. L'escola Joaquim Ruyra.

4.2.1. El barri.

L'escola Joaquim Ruyra se situa a prop dels Blocs de La Florida. El centre escolar està situat al Districte IV de l'Hospitalet, concretament al barri de La Florida. Aquest barri, amb els seus 74.601 habitants per quilòmetre quadrat, és el barri amb més densitat d'Europa, tal com esmenta Fàbregas (2018).

Dins d'aquest barri conviuen moltes cultures i l'escola Joaquim Ruyra és un clar exemple d'aquesta diversitat cultural.: el 92% dels alumnes són d'origen immigrant. En 2017, en un article del diari El Mundo, Raquel (directora del centre) comenta que del 2000 al 2016 l'escola va passar de tenir uns 15 alumnes d'origen immigrant, a tenir un o dos nacionals per classe.

Els desnonaments, canvis de domicilis i el retorn al país d'origen són vivències comuns entre els habitants de La Florida.

4.2.2. Trets d'identitat de l'escola.

L'escola Joaquim Ruyra és de caràcter públic, i des del curs 2018-2019 el Departament d'Ensenyament l'ha considerat com a centre de màxima complexitat. Aquesta denominació, permet al Joaquim Ruyra ser considerat un centre de dificultat especial.

Dins del marc d'escola inclusiva i amb l'objectiu de crear un espai educatiu que promogui el diàleg, la participació, el coneixement, la diversitat cultural, la solidaritat, l'autonomia, l'autocrítica, la responsabilitat i l'esforç entre el seu alumnat i els membres de la comunitat que es relacionen amb l'escola, el centre Joaquim Ruyra és una Comunitat d'Aprenentatge des del curs 2009 – 2010. Per tant, l'escola basa el seu projecte educatiu en un conjunt d'actuacions d'èxit, dirigides a la transformació social i educativa de la comunitat.

Com a Comunitat d'Aprenentatge tenen dos grans objectius: l'èxit acadèmic i l'èxit social. L'equip docent, encapçalat per Raquel Garcia (directora del centre) i Miquel A. Charneco (cap d'estudis), centra la seva tasca a assolir una educació d'èxit basada en l'eficiència, l'equitat i la cohesió social.

La Comunitat d'Aprenentatge Joaquim Ruyra presenta el següent objectiu principal:

“L'Objectiu principal és potenciar una educació participativa de tota la comunitat educativa, basada en l'aprenentatge dialògic que es concreta en tots els espais del centre. Per aquest motiu la nostra escola i les nostres aules, està oberta a la participació activa de tota la comunitat educativa (famílies, voluntaris, gent del barri, etc.)”. (Escola Joaquim Ruyra, 2019).

Els alts percentatges d'immigració i comptar amb més d'un 95% d'alumnes que reben beca de menjador, no ha impedit a aquesta Comunitat d'Aprenentatge ensorrar les teories del determinisme educatiu dels últims temps.

Els resultats de les proves de competències bàsiques de primària que fa la Generalitat, demostra, segons la menció que El Periódico (2016) fa de Prats, que estan mol per sobre de la mitjana catalana, en la línia de les escoles privades de més prestigi de Catalunya:

“Només un parell de dades: als exàmens de Llengua Catalana del curs 2015-2016, un 55% dels estudiants del Ruyra van obtenir resultats situats a la franja de puntuacions més altes (la mitjana a Catalunya és d'un 25%). No n'hi va haver cap a la franja més baixa. En Anglès, l'assignatura en què més s'acusa la bretxa dels estudiants pobres i estudiants rics, un 32% dels escolars d'aquest centre van treure notes excel·lents i només un 10,7% va suspendre, quan la mitjana catalana és del 24% per als alumnes amb les puntuacions més altes i del 16% per als de les més baixes”. (Ibañez, M. 2016)

Les dades anteriors visualitzen els bons resultats de la pràctica educativa que duu a terme la Comunitat d'Aprenentatge del Joaquim Ruyra. Aquesta pràctica educativa ha permès al Ruyra, tal com es pot observar a la plana web del centre, obtenir els següents premis:

- Premi Desafiament Recí 2016 “Diversity Advantage” (29 de març de 2017).
- Primer Premi Ensenyament Cercle d'Economia a la millor escola de Catalunya 2017.

L'escola trenca amb la vinculació dels resultats acadèmics dels alumnes amb el nivell de formació que tenen els seus pares. Basant-se en les Actuacions d'Èxit que formen la Comunitat d'Aprenentatge i com a Comunitat d'Aprenentatge treballen per fomentar la participació de les famílies dins l'escola, basant-se en l'evidència científica de les diferents Actuacions que duen a terme.

L'escola Joaquim Ruyra és una escola garantista, s'asseguren de què els alumnes tinguin el nivell adequat sense haver de recórrer a reforços educatius externs com les classes extraescolars.

El centre ofereix, a banda de les diferents Actuacions d'Èxit que es presenten més endavant, serveis com menjador, acollida matinal i activitats extraescolars. L'escola Joaquim Ruyra, participa en les activitats del Pla Educatiu d'Entorn (PEE).

4.2.3. Aspectes metodològics.

El Joaquim Ruyra, emmarcat com a escola inclusiva, pretén desenvolupar l'activitat educativa mitjançant metodologies dialògiques i cooperatives, que tenen com a finalitat essencial la participació de l'alumnat a partir del diàleg.

Els punts claus de la metodologia del centre, contemplats dins del “*Dossier d'informació al mestre*” (Escola Joaquim Ruyra, 2017), són els següents:

- *“Diàleg.*
- *Col·laboració i Solidaritat en l'aprenentatge.*
- *Construcció de l'aprenentatge a partir del diàleg igualitari: entre iguals, amb els adults...*
- *Foment de l'actitud crítica.*

- *Recerca de l'adquisició de les capacitats i competències bàsiques de la persona.*
- *Protagonisme de l'alumnat davant els aprenentatges.*
- *Ús dels processos lògics de pensament.*
- *Compromís ètic i professional dels docents.*
- *Mestres com a guies, orientadors i desafiadors.*
- *L'avaluació es basarà en aspectes qualitius per a generar diàleg.*
- *La informació amb les famílies contindrà aspectes qualitius i quantitius.*
- *Valoració de la diversitat com a font d'aprenentatge i coneixement.”*

Aquests aspectes són els que han de permetre a l'alumnat generar la construcció del seu aprenentatge, tant dins com fora de l'aula. Això comporta que l'aprenentatge s'hi ha de construir socialment.

Dins l'escola Joaquim Ruyra, l'infant i el grup d'alumnes són els protagonistes del procés d'aprenentatge. Per tant, els processos metodològics dels professors han de ser flexibles i estar orientats a l'assoliment de capacitats que estimulin l'actitud crítica, habilitats de pensament i competències socials contemplant i acceptant les individualitats de cada alumne.

L'equip docent vetlla per potenciar els aspectes competencials, emocionals, actitudinals, cognitius, socials i de metacognició, que generaran la configuració personal de cada alumne.

El mestre del Joaquim Ruyra ha de ser un guia, orientador i desafiador, provocant reptes, creant necessitats per a l'aprenentatge i oferint recursos i estratègies de desenvolupament global. El reforç positiu ha de ser un dels pilars del tracte del docent amb l'alumnat.

La comunicació i les relacions entre tots els infants, adults, voluntaris...dins del centre està basada en el Model Dialògic de convivència. Aquest, està basat en el Diàleg com a eina per superar les desigualtats. L'objectiu és prevenir i resoldre els conflictes (tant entre l'alumnat com amb ell, i entre els o amb els adults que tenen protagonisme dins l'escola) a partir d'escoltar totes les opinions i considerar-les vàlides.

L'escola demana que l'actuació docent es fonamenti en la coherència de les pròpies accions, vinculades estretament als criteris metodològics que comporta ser una Comunitat d'Aprenentatge. Per tant, la intervenció amb els infants ha de ser inclusiva, obviant actuacions segregadores i tenint en compte la igualtat d'oportunitats entre totes les persones que formen part d'aquesta Comunitat d'Aprenentatge.

Basant-se en un principi clau de les evidències científiques aconseguides a partir de les Actuacions d'Èxit, les expectatives vers l'alumnat ha d'estar basats en les altes expectatives, fonamentades en el currículum de màxims. Remarcar, que aquestes altes expectatives han d'estar ajustades a les característiques personals i socials de cada alumne.

4.2.4. Actuacions Educatives d'Èxit.

A continuació, es presenten el conjunt d'Actuacions d'Èxit en les que es basa la Comunitat d'Aprenentatge del Joaquim Ruyra. A tall de recordatori, les diferents Actuacions d'Èxit aniran acompanyades de la informació que la Escola Joaquim Ruyra (2019) ofereix sobre les diferents pràctiques educatives que duen a terme:

- *Grups Interactius. Consisteixen a organitzar l'aula de manera que hi hagi petits grups heterogenis d'uns 4 a 6 alumnes que en col·laboració, resolen tasques de classe amb la supervisió d'una persona adulta (familiar, voluntari, etc.) El ritme de treball és alt i a més a més, solidari. La tasca del docent és la coordinació de la classe. La composició d'aquests grups afavoreix la barreja de nivells, de manera que en l'elaboració de les tasques de classe, els alumnes col·laboren en la seva resolució. D'aquesta manera, els alumnes que han adquirit un aprenentatge el reforcen explicant-lo als que encara no ho han fet, que l'entenen millor confrontant l'explicació dels educadors i la dels companys.*
- *Tertúlies Dialògiques Literàries. A partir d'un text literari es llegeixen les pàgines acordades a casa i a la tertúlia es dialoga sobre el que s'ha llegit. El diàleg gira en torn els paràgrafs que les persones han triat prèviament per comentar i sobre les interpretacions, reflexions, etc. que cadascú fa. El criteri bàsic de selecció de textos és que sigui considerat un clàssic universal, ja que contribueix millora a l'aprenentatge i facilita treballar a fons el tema dels valors i de la reflexió sobre els conflictes.*
- *Tertúlies Dialògiques Musicals. Els i les participants expressen les emocions i les diferents reflexions envers la peça musical que han escoltat prèviament. A partir d'aquestes intervencions es crea un clima òptim pel*

diàleg i la música esdevé el tema de conversa. Escoltem els grans clàssics d'autors com Beethoven, Mozart, Verdi, Mendelssohn i Bach.

- *Participació Educativa de la Comunitat. Comissions mixtes. La col·laboració de les famílies en la vida de l'escola té un paper indispensable en el nostre dia a dia educatiu, és per aquest motiu que treballem per a potenciar la participació, a través de la creació i la dinamització de diferents espais de trobada i de participació, així com de l'establiment de diferents canals comunicatius entre els diferents membres de la comunitat educativa.*

De forma progressiva, hem anat creant nous espais de trobada i formes de col·laboració, que potenciïn la participació d'aquelles famílies que es van incorporant a l'escola i que afavoreixen el fet que l'escola esdevingui un espai per a sentir-se bé, relacionar-se i compartir criteris educatius.

Les diferents comissions mixtes (Familiars i Mestres) que hi ha a l'escola són les següents: Comissió de Festes, Comissió d'Aula, Comissió d'Equipaments, Comissió d'Activitats i Comissió de Voluntariat.

- *Model dialògic de prevenció i resolució de conflictes. Es fonamenta en el diàleg com a eina que permet superar les desigualtats. En el tractament del conflicte pren protagonisme el consens entre totes les parts implicades, especialment l'alumnat, sobre les normes de convivència, generant un diàleg compartit per tota la comunitat en tot el procés normatiu.*
- *Formació de Familiars. La formació de familiars incideix significativament en l'aprenentatge dels vostres fills i filles. Les Comunitats d'Aprenentatge es caracteritzen per obrir les possibilitats no només del professorat i l'alumnat sinó també als seus familiars. D'aquesta manera s'aconsegueix, a més d'afavorir la formació demanada pels familiars, avançar cap a la coordinació amb les famílies, un dels aspectes on es posa més èmfasi des de les Comunitats d'Aprenentatge. Alguns exemples d'aquestes formacions que portem a terme a l'Escola Joaquim Ruyra són d'informàtica i català. També organitzem xerrades informatives sobre salut, Internet segura, tradicions catalanes, etc.*
- *Extensió del temps d'aprenentatge. La Biblioteca Tutoritzada és una Actuació Educativa d'Èxit que amplia el temps d'aprenentatge i compta amb la participació de voluntaris i alumnat. L'activitat es porta a terme a la Biblioteca del centre, és gratuïta i es realitza en horari no lectiu.*

A la Biblioteca Tutoritzada es dona suport als alumnes en les seves tasques escolars, es resolen dubtes, es porten a terme recerques i s'estudia, tot fent ús de l'aprenentatge dialògic, és a dir, l'aprenentatge entre iguals.

El projecte neix amb la finalitat de crear un lloc d'estudi extraescolar per realitzar les tasques o els deures mitjançant la interacció i la cooperació entre l'alumnat que hi participa i l'ajuda del voluntariat .

Aquesta activitat va dirigida als alumnes de Cicle Mitjà (3er i 4t) i comptem amb la col·laboració d'alumnes de 6è que fan voluntariat ajudant als seus companys més petits, oferint una atenció individualitzada i participant activament en aquest projecte d'aprenentatge - servei.

La Biblioteca Tutoritzada està oberta a la participació de tota mena de voluntaris, ja siguin familiars, amics, estudiants, ex-alumnes, etc...

- *Formació dialògica del Professorat. Per poder desenvolupar les actuacions educatives d'èxit en els centres educatius, un aspecte imprescindible és la formació del professorat en les bases científiques i teòriques i en les evidències avalades per la comunitat científica internacional. És per aquest motiu que a l'Escola Joaquim Ruyra apostem per les Tertúlies Pedagògiques com a eina per facilitar la formació continua del professorat i consolidar les actuacions d'èxit.*

4.3. L'educador social a l'escola.

4.3.1. School Social Worker.

Voltant l'any 1900, arran d'un creixement de la immigració i la pobresa a barris marginals dels Estats Units, va néixer la figura professional del Treballador Social Escolar. Les necessitats que presentava la comunitat en aquells moments van conduir a l'estat a aprovar lleis on l'assistència a l'escola és definia com a dret i privilegi d'igualtat d'oportunitats per l'accés a l'educació per a tots, per tant, es determinava així l'obligatorietat d'assistència. Davant d'aquesta nova legislació, el Treballador Social Escolar va orientar-se cap a la lluita de l'absentisme escolar amb l'objectiu de connectar l'escola i l'entorn dels infants per aconseguir relacionar l'educació amb les necessitats dels infants.

Uns anys més endavant, cap al 1920, el treball social en les escoles va assolir un altre paper rellevant: abordatge dels casos amb trastorns nerviosos, intervenció amb infants que patien problemes de conducta i prevenció de la inadaptació social. Les intervencions prenen un caràcter més terapèutic.

Aquesta professió social es va anar integrant dins les escoles. La seva figura, considerada com a especialista, va ampliar el seu àmbit de treball incloent a la família i la comunitat en el treball que es realitzava dins les escoles.

Finalitzant l'any 1970, l'Associació Nacional de Treball Social (NASW) va iniciar un procés d'investigació de la figura del Treballador Social a l'Escola on recollia les evidències d'altres estudis en relació a la tasca, el rol i bones pràctiques que la professió del Treballador Social Escolar estava desenvolupant dins les escoles.

A la dècada del 1980, els Treballadors Socials Escolats van començar a ser considerats personal qualificat dins les escoles i el 1994, van ser inclosos dins la Llei d'Educació Americana.

Durant el juliol de 1994, 64 treballadors socials escolar dels Estats Units van formar "School Social Work of America" (Associació de Treballadors Socials Escolars d'Amèrica) i van redactar els primers estatuts i reglaments de l'organització.

Actualment, amb una trajectòria de més de 100 anys de pràctica, la professió dels School Social Worker compta amb un recull de pràctiques educatives basades en evidències i estudis publicats, que demostren els bons resultats que la pràctica de la professió ha aportat als centres escolars, els alumnes, les famílies i la comunitat.

Algunes d'aquestes pràctiques educatives abordaven els bons resultats aconseguits en escoles amb un model comunitari, basat en les aportacions que la professió de School Social Workers aportava als centres. Segons Lindsey (2015), es van demostrar efectes significatius en el canvi de mirada comunitària de les escoles tant en l'assistència com en la participació de l'escola amb la comunitat. L'autora referenciada anteriorment, evidencia també que incorporar l'educador social dins escoles comunitàries presenta oportunitats per millorar el benestar dels alumnes alhora que es fomenta la participació de la comunitat vers l'escola.

Aquestes evidències amb anys de recorregut ja s'evidenciaven, fins i tot, l'any 1985. Un exemple d'aquestes experiències passades es recull en "*Perceptions of the School social Worker's Role*" on Constable i Montgomery (1985) esmenten que un 86% dels intendants entrevistats van declarar que els serveis dels School Social Workers a les

escoles van ser efectius. Confirmava aquesta data la satisfacció amb el professional social dins les escoles del seu districte de supervisió.

El document citat, redactat ja fa més de 100 anys, ja recollia evidències del bon funcionament de la incorporació del professional social dins l'escola. Constable i Montgomery (1985) destaquen, entre d'altres, les següents:

- El professional School Social Worker està involucrat en els processos de planificació i presa de decisions dins l'equip de professionals que formen les escoles.
- Duen a terme pràctiques d'atenció directa amb alumnes i famílies, tant en grup com de manera individual.
- La funció del professional social dins les escoles aporten la seva visió davant les necessitats que presenta la societat i l'escola on exerceixen la seva pràctica professional.

És important destacar també que aquesta bona pràctica, amb evidències dels resultats, ha anat adquirint rols i funcions cada cop més rellevants dins les escoles. Constable (2015) explica, amb caràcter anecdòtic, que una professional social dins l'escola va fer un llistat de les funcions que realitzava i fa elaborar un llistat de més de 104 funcions.

Constable (2015), esmenta que les quatre àrees on la figura del School Social Worker ha de ser més important i on és més freqüent són: coordinacions externes i internes amb altres serveis i professionals que són agents educatius pels infants del centre, l'avaluació dels rols que desenvolupa en l'atenció directa, observacions i l'adequació d'aquest, intervencions d'atenció directa amb els alumnes, famílies i comunitat, i per últim, l'assistència i reflexió per impulsar el desenvolupament i millora dels projectes educatius de l'escola.

Destaquen, d'altra banda, que és important la visió social d'aquesta figura, per exemple davant: l'anàlisi i reflexió del que passa dins l'escola, família i entorn, i que influeix directament al desenvolupament lectiu i personal dels alumnes; la creació, adequació i ús d'espais per garantir intervencions adequades; l'avaluació de les necessitats dels alumnes, famílies i entorn per adequar el Projecte Educatiu del Centre.

4.3.2. Marc Legal a Catalunya.

Davant la necessitat de mantenir el suport als centres més desfavorits, i tenint en compte la valoració positiva de la comunitat educativa respecte de la funció del personal integrador social en l'entorn educatiu, en data 21 de març de 2006, el Departament d'Ensenyament i el Comitè Intercentres van acordar la creació de la categoria professional d'Integrador/a social.

El personal Tècnic d'Integració Social (TIS), va ser integrat a les escoles per afrontar el desenvolupament del Programa d'escola inclusiva i atenció a la diversitat, fet que va fer valdre la figura professional. Segons Galàn, dins l'entrevista "*Entre la escuela i la educación social*" en el moment que la legislació va apostar per una educació integral es va obrir la porta a l'educació social dins l'àmbit de l'educació reglada.

La creació d'aquesta figura professional, respon a les necessitats que presentaven les escoles davant la conflictivitat i el desbordament que es vivien, i viuen, dins dels centres. Evidenciava, d'altra banda, la necessitat del sistema educatiu reglat i dels docents de replantejar les seves intervencions i obrir el currículum i l'equip a noves mirades i especialitats professionals.

La creació d'aquest perfil professional, es va consolidar anys més tard, tal com s'esmenta a l'"*Acord entre el Departament d'Ensenyament i el Comitè Intercentres*" (Generalitat de Catalunya, 2018):

"L'evolució de les necessitats específiques dels centres educatius i l'entrada en vigor del Decret 1520/2017, de 17 d'octubre, de l'atenció educativa a l'alumnat en el marc del sistema inclusiu, ha posat de manifest, d'altra banda, la necessitat d'adequar el perfil dels professionals d'atenció educativa als nous requeriments. Amb aquesta voluntat, s'ha construït una comissió tècnica de treball amb la participació del Comitè Intercentres, en el qual s'ha valorat i concretat, entre d'altres, la intervenció del personal integrador social en relació amb l'atenció a l'alumnat amb risc d'exclusió, les seves famílies i els agents socials de l'entorn".

Un dels acords que van sorgir arran d'aquesta comissió, va ser: l'adequació del perfil professional i les condicions de treball del TIS dins dels centres educatius del Departament d'Ensenyament. Les funcions establertes, dins del marc del Projecte Educatiu de Centre (PEC) i en col·laboració amb l'equip docent, són les següents:

- “ *Desenvolupar habilitats d'autonomia personal i social en alumnes en situació de risc, que inclou:*
 - *donar suport als alumnes en risc en les habilitats bàsiques necessàries per l'autonomia personal i social;*
 - *participar en la implementació d'actuacions del centre que s'orienten al desenvolupament d'habilitats personals i socials dels alumnes;*
 - *col·laborar juntament amb els tutors, orientadors i personal de l' EAP en l'orientació educativa dels alumnes que atenen;*
 - *atendre les necessitats socioafectives dels alumnes que atenen.*

- *Participar en la planificació i el desenvolupament d'activitats d'inclusió social, la qual cosa inclou:*
 - *proposar accions en el pla d' acollida del centre que recullin les necessitats dels alumnes en risc;*
 - *col·laborar en la creació d'entorns inclusius dins del centre educatiu;*
 - *fomentar la participació dels alumnes en risc en els diferents espais de representació del centre;*
 - *fomentar la participació dels alumnes en risc en les activitats del centre.*

- *Col·laborar en la prevenció, detecció i resolució de conflictes entre iguals, que inclou:*
 - *participar en actuacions per a la prevenció dels conflictes;*
 - *col·laborar en la detecció de conflictes;*
 - *col·laborar en la resolució dels conflictes.*

- *Prevenir, detectar i intervenir en casos d'absentisme escolar, que inclou:*
 - *participar en la implementació dels protocols per a la prevenció, detecció i intervenció en casos d'absentisme;*
 - *participar en l'atenció i seguiment dels alumnes absentistes;*
 - *acompanyar les famílies i els alumnes en risc en les transicions entre etapes educatives i itineraris postobligatoris.*

- *Fer el seguiment als alumnes en activitats lectives i extraescolars, que inclou:*
 - *observar i donar suport en activitats lectives als alumnes que s'atenen;*

- *fer seguiment de la participació dels alumnes en risc en les activitats extraescolars. No correspon, però, a aquests professionals la realització d'activitats extraescolars ni de monitoratge.*
- *Donar suport a les famílies en el procés d'inclusió social dels joves i infants, que inclou:*
 - *proposar accions, dins el pla d'acollida de les famílies, que recullin les necessitats de les famílies més vulnerables;*
 - *fomentar la implicació de les famílies d'alumnes en risc en el seguiment escolar dels fills o filles*
 - *potenciar la participació de les famílies d'alumnes en risc en el centre educatiu;*
 - *acompanyar les famílies ateses en situacions d'estrès emocional o problemàtica puntual;*
 - *col·laborar en l'orientació vers la família dels alumnes en risc pel que fa als serveis o recursos que els puguin ser necessaris.*
- *Afavorir relacions positives dels alumnes amb l'entorn, que inclou:*
 - *conèixer l'entorn del centre i detectar possibles riscos contextuais per als alumnes més vulnerables;*
 - *conèixer i participar en els programes socioeducatius de l'entorn;*
 - *col·laborar en l'elaboració d'un mapa de recursos que reculli l'oferta de zona adreçada als alumnes segons els seus interessos i necessitats;*
 - *coordinar-se amb el tutor o la tutora per orientar els alumnes en risc cap a activitats de l'entorn atenent el interessos i necessitats;*
 - *promoure iniciatives, juntament amb altres professionals socioeducatius, per convertir els espais informals del barri en espais educatius.”*

(Generalitat de Catalunya, 2018)

Les funcions esmentades seran prioritzades i concretades en el pla de treball específic del TIS i la direcció del centre serà l'encarregada de fer-ho. Aquesta, també facilitarà la coordinació entre l'equip docent i el personal TIS incorporant-lo a comissions, claustres...

La direcció del centre, ha de garantir que el pla de treball inclogui l'atenció directa a infants i famílies i les possibles coordinacions internes i externes del perfil professional TIS. Tot això, s'haurà de compatibilitzar dins la jornada laboral que realitzi. La jornada ordinària que estableix el Departament d'Ensenyament de la Generalitat de Catalunya és *“de 37 hores i 30 minuts setmanals, que s’han de distribuir de la manera següent:*

- *30 hores d'atenció directa als alumnes i les seves famílies. En cap cas aquestes 30 hores han de ser únicament d'atenció directa als alumnes;*
- *5 hores de coordinació amb els professionals del centre i agents educatius i socials externs (per exemple, tècnics dels serveis socials, assessors en llengua i interculturalitat i cohesió social, educadors de carrer, etc.);*

2 hores i 30 minuts de preparació, formació i reciclatge que no han de fer-se necessàriament en el centre escolar.”

(Generalitat de Catalunya, 2018)

El Departament d'Ensenyament determina que la titulació necessària per realitzar les del professional d'integrador social dins l'escola són: títol de Tècnic/a superior en integració social o el Grau en educació social (o titulacions equivalents).

4.3.3. Situació Actual.

La figura dels TIS, que des del Departament d'Ensenyament es contempla que compti amb les funcions i la jornada laboral anteriorment esmentades, s'ha vist utilitzada els darrers anys com a complement dins l'equip docent. Aquesta situació es veia donada per la falta d'identificació professional, les limitacions contractuals, la falta d'espai propi d'actuació i la dispersió de funcions que els Plans Educatius de Centre (PEC) assignaven a aquesta figura professional.

Dins les escoles i instituts que compten amb la figura TIS als seus centres, els educadors socials tendeixen a fer l'acompanyament individualitzat dels alumnes amb dificultats o en risc d'exclusió social. Això demostra, que encara s'etiqueta al TIS com una figura de suport pel professorat davant situacions de conflictivitat o alienes als aspectes formals de l'educació, tant amb famílies com alumnes.

Les escoles actuals, no poden fugir de l'entorn i realitat de la comunitat amb la qual conviuen i davant d'aquesta realitat, els educadors socials incorporats a les escoles

tenen la possibilitat de poder assumir la coordinació amb recursos específics externs al centre. Aquesta tasca, històricament correspon al director del centre, però el fet de quedar contemplades 5 hores de coordinacions dins la jornada laboral del TIS i tenint en compte la comunicació especialitzada que ofereix la formació d'educació social i el domini que aquest professional té dels circuits del treball social, la relació dels educadors socials amb l'entorn és, actualment, imprescindible per coordinar tots els agents educatius que protagonitzen els processos d'aprenentatge dels alumnes.

A partir de l'adequació, anteriorment esmentada, que el Departament d'Ensenyament va redactar el 2018, sembla que la figura professional s'està apropant a les funcions que representen la professió d'educador social o integrador social.

Partint d'aquest canvi de mirada i adequació cap a les funcions dels TIS dins les escoles s'aprofundirà en la situació actual. Per realitzar l'aprofundiment en el perfil professional i les condicions de treball del TIS dins dels centres educatius, sense desprestigiar ni menysprear la formació com a integrador social, em centraré en el paper de l'educador social dins les escoles, realçant així la formació especialitzada amb la qual compten, i l'adequació del perfil professional a totes les funcions que emmarquen la pràctica professional de la figura TIS.

“L'EDUCACIÓ SOCIAL ÉS UNA EINA PER LA PREVENCIÓ I LA MEDIACIÓ, per anticipar actuar i contribuir a la resolució de les diverses problemàtiques en els centres escolars- en aquest cas, l'assetjament escolar, però existeixen altres situacions que han d'abordar-se, la prevenció de la violència de gènere, de les drogodependències, de les TICs, ets. A més a més, la nostra professió, socialment identificada amb la gestió de situacions conflictives i l'exclusió social, compta amb una MISSIÓ INCLUSIVA QUE PROPÍCIA APRENETATGES SIGNIFICATIUS per ser, fer i conviure”.

(CGCEES. 2016)

El CESSC que compta amb el col·lectiu professional *Educació social i escola* des del juliol de 2014, col·lectiu que treballa per la incorporació institucional i plena de l'educador social als centres educatius considera que *“l'educador social està a l'epicentre de qualsevol centre docent”*.(CEESC, 2017)

Castillo, Galán i Pellissa (2019) consideren que no serà fàcil consolidar la figura dels educadors dins del sistema escolar. La incorporació de nous rols i funcions pot ser un procés complex. Com a educadors socials, ens trobem davant d'un àmbit que cal anar

construint, forçant les possibilitats que comporta i donant visibilitat als avantatges i estímuls que poden rebre les escoles que comptin amb un educador social.

Vilar (2016) considera que es imprescindible que es superi la divisió entre educació formal i no formal. Actualment aquestes dues propostes educatives haurien d'estar integrades per poder facilitar als infants el desenvolupament de totes les seves facetes. I valora que l'educació futura:

“ha d'integrar de manera harmònica els diferents agents socioeducatius que contribueixen al desenvolupament infantil des d'una perspectiva de cooperació, transversalitat i proactivitat”

(Vilar, J., 2016)

Prenent aquesta integració com a punt de partida, s'ha de lluitar per desmitificar l'educació social (educació no formal) com a professió complementària i centrada en solucionar les necessitats que no pot assumir l'educació reglada (educació formal). Caldrà evitar, que l'educació social visqui vinculada als conflictes i considerada una professió inconcreta sense funcions i responsabilitats assignades dins del Projecte Educatiu del Centre.

En el camí que els educadors socials estan fent dins els centres escolars:

“és convenient que les funcions assignades a l'educador social en el marc escolar compleixin dues condicions. D'una banda, han de ser coherents amb una determinada línia d'intervenció i activitat, amb criteris de continuïtat i claredat d'actuació. D'altra banda, han d'estar permanentment integrades i reconegudes respecte a la resta d'actuacions i funcions del personal docent. En cas contrari, les seves possibilitats reals de treball poden quedar profundament qüestionades i convertir-se en una funció indefinida que sense acabar de ser reconeguda per ningú, és reclamada per tots! “ (Castillo, M., Galán, D., Pellissa, B. 2019).

La incorporació dels educadors socials a les escoles s'ha orientat, en gran mesura, a cobrir les necessitats i atendre centres d'educació secundària. Aquesta situació ve donada, per la falta d'assimilació del concepte de risc en el desenvolupament, on l'èmfasi de la prevenció adquireix protagonisme.

Actualment, la normalització del perfil professional de l'educador social dins dels centres d'educació primària, és un repte pendent i necessari. Riberas (2016) considera que la presència del educador social en l'escola dins l'espai on assisteix tota la

població infantil pot ser rellevant per detectar i prevenir les possibles mancances socioculturals, econòmiques i familiars que poden afectar als alumnes.

Castillo, Galán, i Pellissa (2019) valoren que *“les funcions de l'educador social en els centres no han de ser necessàriament molt diferents de les que exerceix en els de secundària”*.

Aquests mateixos autors esmenten que l'educació social dins les escoles d'educació primària poden tenir un paper una mica diferent del paper a secundària. Valoren que l'educació primària disposa de certes característiques que poden facilitar el procés d'integració del professional i multiplicar l'eficàcia i resultats de la incorporació de l'educador social.

“Algunes d'aquestes característiques són:

- *La sensibilitat educativa dels docents de la primària sobre els elements més estrictament curriculars i d'aprenentatge de continguts. No són especialistes, són mestres.*
- *La importància que es dóna als processos generals i integrals d'ensenyament i aprenentatge, insistint en aspectes tan propis de l'educació social com els hàbits, la socialització, la comunicació, els valors, les relacions o els processos de creixement i maduració personal.*
- *El caràcter integral que s'atribueix a l'avaluació, assumint no solament aspectes conceptuals i procedimentals, sinó també de desenvolupament i creixement personal.*
- *La mida reduïda dels equips docents, habitualment amb una capacitat de treball i coordinació més transversal i integrada que a secundària.*
- *Les dimensions reduïdes dels centres escolars, de caràcter familiar, que faciliten el disseny, la implementació i la dinamització de projectes i iniciatives.*
- *La proximitat entre centre i entorn, especialment per la proximitat de la família a l'escola, i perquè entre aquesta i el territori hi ha unes relacions permeables i regulars, moltes vegades explicitades en el mateix projecte educatiu del centre.*
- *La facilitat del contacte amb els pares i mares dels alumnes. En part derivada de la seva major presència en els moments informals*

(entrada i sortida del centre), de la relació espontània amb altres pares i mares (en motiu del joc dels fills o de participació en activitats conjuntes) i de la proximitat entre el docent tutor de curs i les famílies dels seus alumnes.

- *La facilitat i rapidesa en la presa de decisions, en part motivada per una organització més simple, que facilita la promoció i introducció de nous projectes i iniciatives en el centre.*
- *La major receptivitat per part dels alumnes, més habituats al treball cooperatiu i de grup, més sensibles a la participació en iniciatives col·lectives per a treballar o aprofundir en experiències noves.*
- *Els processos de maduració persona dels infants encara s'han de conformar, la qual cosa fa de la intervenció una mesura més eficaç, tant per a la prevenció com per a la contenció i resolució de determinats processos de "degradació" personal i educativa.*
- *La facilitat, tenint en compte les característiques de les edats ateses, per iniciar processos de diagnòstic individual, a més de poder detectar situacions i "factors de risc social" i personal."*

(Castillo, M., Galán, D., Pellissa, B. 2019)

Riberas, G. (2016) sintetitzant les funcions dels Educadors Socials dins les escoles, fa menció a la possibilitat d'aquest d'ocupar-se d'itineraris personals, d'intervenir davant les situacions de vulnerabilitat d'algunes famílies, de coordinar i establir xarxes cooperatives entre diferents professionals involucrats en els processos d'aprenentatge dels alumnes, participar en comissions psicosocials de les escoles i desenvolupar accions preventives en l'àmbit escolars.

Deixant de banda les funcions més socials, Vilar (2016) esmenta que "*els educadors socials poden desenvolupar accions formatives en l'escola*". Aquesta premissa, posa sobre la taula la capacitat dels educadors socials per desenvolupar accions formatives que tinguin estructures curriculars dins les matèries transversals.

Actualment, Catalunya contempla que la figura TIS pugui ser incorporada dins les escoles considerades de màxima complexitat, d'educació especial o situades en contextos amb dificultats socials o necessitats derivades de processos migratoris. Alguns centres, amb finançaments extraordinaris, han contractat educadors per a projectes o necessitats molt concretes. Per això, aquest canvi dins les escoles és un camí que encara està per fer i on cal continuar evidenciant i recollint les experiències d'èxit que es donin per apropar cada cop més a l'educador social dins les escoles.

“Caldrà continuar madurant i reivindicar a l'administració des de col·legis professionals, espais formatius especialitzats i des de la mateixa escola primària, les excel·lències, potencialitats i possibilitats de l'educació social”.

(Castillo, M., Galán, D., Pellissa, B. 2019).

Per finalitzar, destacaré diferents aportacions que Hoyos, Estellés, Galàn i Vilar van donar al dins l'entrevista *“Entre la escuela i la educación social”* i que s'han pres de premissa per l'anàlisi i conclusions d'“Una mirada més”.

- L'educació social compensa les desigualtats no acadèmiques de l'alumnat de sector socials desfavorits, familiarment desestructurats i/o personalment carents d'habilitats que contribueixen a la seva socialització (resposta de David Galàn).
- l'educació social introdueix potencialitats a l'aprenentatge complementat així les finalitats educatives de les escoles (resposta de David Galàn).
- Els educadors socials poden jugar un rol important dins les escoles. Com a repte, caldrà evitar actuacions descoordinades (en relació a l'escola i l'educació social) on els objectius de l'educació s'oblidin (resposta de Flor Hoyos).
- La importància de la incorporació del educador social a les escoles resideix en poder abordar les intervencions educatives des del coneixement de les pròpies institucions escolar (resposta de David Galàn).
- El treball amb les famílies pot encarar-se a reflexionar sobre les expectatives vers l'escola, comprendre el funcionament de l'escola, millorar la comunicació i accés de les famílies a l'escola, acompanyar a aquestes en l'orientació dels propis fills durant l'etapa acadèmica (resposta de Jesús Vilar).

5. Anàlisi i discussió.

Prement com a punt de partida totes les informacions donades fins al moment i amb la mera intenció d'assolir els objectius plantejats a "Una mirada més" s'abordarà aquest apartat que pren de referència la següent reflexió:

és el moment de construir ponts que uneixin tot el que és capaç de fer l'educació social per als infants amb allò que poden arribar a fer aquests professionals dins dels espais on conviuen infants que ho necessiten.

La realitat dels School Social Worker ens ha de servir d'empenta, exemple i base científica. Les seves experiències, amb anys plens d'evidències que demostren com enriqueix la figura de l'Educador Social dins les escoles, han de ser els maons que fem servir per construir el pont que uneixi l'educació social amb les escoles, en aquest cas en concret, a l'Escola Joaquim Ruyra on l'Educació Social pot ser una pràctica educativa d'Èxit més dins del seu Projecte de Centre (basat en les evidències científiques del que funciona dins l'àmbit d'educació).

5.1. L'educació Social i les Comunitats d'Aprenentatge.

La Comunitat d'Aprenentatge del Joaquim Ruyra és un d'aquests espais que esmentava a la reflexió de l'inici on conviuen infants i famílies que necessiten més enllà d'una educació reglada. Les característiques de la població on s'ubica el Joaquim Ruyra no només indiquen que els alumnes de l'escola poden ser considerats infància en risc de vulnerabilitat social, denoten el risc de vulnerabilitat de les famílies i com això, conjuntament amb la comunitat, pot influir en el desenvolupament dels alumnes.

Per tot això, no és sorprenent que la metodologia que es fa servir dins el Joaquim Ruyra aconsegueixi ser tan eficient. L'escola està adaptada al context en el qual intervé i està pensada per portar l'educació més enllà de les aules.

Els resultats acadèmics ho demostren, la Comunitat del Joaquim Ruyra ha trencat estereotips i ha aconseguit que l'educació reglada transmeti aprenentatges més enllà dels alumnes.

Segons Pulido i Ríos (2006) l'educador social és un agent educatiu que pot ser un element clau dins del model educatiu de les Comunitats d'Aprenentatge, Afegixen

també que el paper d'aquest professional dins les escoles adopta una perspectiva innovadora.

Tenint en compte la perspectiva innovadora i els resultats aconseguits en la Comunitat d'Aprenentatge del Joaquim Ruyra l'anàlisi no té la finalitat de demostrar que l'escola necessita la figura de l'Eucador Social per obtenir uns millors resultats. La intencionalitat d'"Una mirada més" és evidenciar la relació que el funcionament d'aquesta escola té amb les funcions que el Departament d'Ensenyament assigna a la figura TIS i encabir aquesta figura dins de l'escola com a figura enriquidora del procés educatiu que ja s'està donant.

Un primer aspecte que relaciona l'educació social amb aquest projecte és la menció que la definició de Comunitat d'Aprenentatge, esmentada en apartats anteriors, fa . En aquesta definició apareixen paraules com: transformació social i educació participativa de la comunitat. Aquestes paraules, fora del context de la definició, recorden sens dubte a la tasca que l'educador social pot exercir en qualsevol àmbit i això evidència que el treball que es realitza des de les Comunitats d'Aprenentatge és proper al que realitzarien els educadors en els àmbits més comuns de treball.

D'altra banda, si viatgem una mica al passat , aterrant a l'Escola de la Persones Adultes de La Verneda – Sant Martí i al projecte que el CREA va desenvolupar a partir de l'èxit educatiu d'aquesta comunitat, tornem a trobar paraules que des de l'educació social ressonen com a pròpies: transformació social, superar fracàs escolar, millorar la convivència...

Sens dubte, fent un cop d'ull ràpid i poc profund, tot apunta que la relació entre educació social i el projecte de Comunitat d'Aprenentatge és verídica.

Per tal de poder evidenciar de manera més clarificadora la relació, i prenent com a referència els Documents Professionalitzadors de l'Educació Social que se'ns van facilitar durant la carrera als estudiants del Grau d'Educació Social, es farà una relació entre les funcions i competències dels educadors socials amb els objectius i característiques més rellevants de les Comunitats d'Aprenentatge.

5.1.1. Relació amb els Documents Professionalitzadors.

Tal com s'esmenta als Documents Professionalitzadors (2001), les funcions dels educadors socials es caracteritzen per ser acollidores i delimitadores. En relació a la característica d'acollir, tal com es planteja a les Comunitats d'Aprenentatge, l'educació social afronta la seva intervenció cap a inclusió, en l'espai d'actuació, de totes les persones i col·lectius amb la intenció de desenvolupar-los en l'àmbit cultural i educatiu. Dins la definició de Flecha, sobre les Comunitats d'Aprenentatge que abans es mencionava, menciona que: *“Les Comunitats d'Aprenentatge es defineixen com a projecte de transformació social i cultural”*.

L'aspecte delimitador de les funcions dels educadors està relacionat amb l'establiment d'acords, compromisos i límits amb una finalitat socialitzadora. Revisant els trets importants de les Comunitats d'Aprenentatge i recordant alguns dels objectius en què es basen els grups interactius, les tertúlies dialògiques o el model dialògic de prevenció i resolució de conflictes.

L'escola representa l'espai de referència per a la transmissió, desenvolupament i promoció de coneixements i cultura des de la primera infància. També ofereix les primeres xarxes socials i contextos relacionals als infants. Tot això, basant l'educació en el dret a exercir-la i en l'obligatorietat de portar-la a terme. Això, fa que l'escola sigui un espai on assisteix tota la població infantil i permet que es faciliti el coneixement, anàlisi i investigació del context social i educatiu escolar, funció esmentada en els Documents Professionalitzador.

Les Comunitats d'Aprenentatge, inclouen en les seves Actuacions d'Èxit la participació de famílies, voluntaris, ex alumnes... en les tasques educatives que es porten a terme com: biblioteques tutoritzades, formació de familiars, tertúlies literàries dialògiques... La participació de persones dins dels grups interactius, per exemple, ofereix als alumnes i famílies la possibilitat d'aprendre a partir de les interaccions dialògiques, les aportacions culturals que es realitzin, permeten superar estereotips i potencia relacions de solidaritat. Aspecte assumible des de la perspectiva de l'educació social.

Un educador social té contemplat dins les seves funcions totes aquelles accions que van encarades a enriquir els processos educatius individuals o col·lectius a partir d'acompanyaments, orientacions i derivacions que propicien noves trobades, amb altres persones i amb altres llocs. Per tant, és un professional facilitador de relacions

interpersonals. També són facilitadors d'aquestes trobades i relacions les Comunitats d'Aprenentatge.

L'educador Social, per tant, pot ser el perfil professional que conjuntament amb els professors assumeixi la nova tasca de l'educació reglada per abandonar la creença de traspassar continguts als alumnes basats, únicament, en aspectes lectius. Aquesta figura, basant-nos en els objectius de les Comunitats d'Aprenentatge, s'establiria dins d'aquest projecte per renovar l'educació que s'imparteix en la societat de la informació (que no considera adaptada a les necessitats que aquesta demana) permetent gestionar la informació a la qual accedeix la nova societat de la informació, fomentant l'esperit crític i seleccionant fonts d'informació verídiques. Dins les competències dels Educadors Socials, trobem que ha de ser coneixedor i manegar les tecnologies d'informació i comunicació, competència que sens dubte mostra l'estreta relació que l'educador social té amb el repte d'aconseguir adaptar l'educació a la societat de la informació.

El caràcter inclusiu de la professió d'educador social, com a pilar fonamental de la igualtat d'oportunitats, denota també una lluita en contra la segregació de l'alumnat. En aquest aspecte, encaixa amb la metodologia dels grups interactius o l'extensió del temps d'aprenentatge. Aquestes dues Actuacions d'Èxit permeten fomentar el diàleg igualitari, la solidaritat i la cooperació, aspectes que com a principis claus de l'aprenentatge dialògic, tornen a evidenciar la relació que l'educació social té amb aquest tipus d'aprenentatge.

Aquesta mirada inclusiva, permet a l'educador social desenvolupar perícies i destreses que generin relacions entre grups. Aquest aspecte va molt lligat a la tasca que l'educador social podria desenvolupar davant la incorporació de la comunitat dins les Comunitats d'Aprenentatge i per tant, dins l'escola Joaquim Ruyra.

Per finalitzar, considero la relació entre Comunitat d'Aprenentatge i l'Educació Social com a positiva per la sensibilitat i destresa que els educadors i educadores socials han de tenir com a professionals davant el saber estratègic i les decisions a prendre. L'educador Social davant la seva pràctica educativa ha de presentar capacitat per comprendre les situacions socials i educatives, diferenciant els fets que les componen i així establir una mirada diferent als elements que entren en joc. Aquesta mira davant l'anàlisi i la síntesi, com ja apunta el títol d'aquest Treball Final de Grau, és "Una mirada més" a tenir en compte dins les Actuacions d'Èxit, tant a l'hora de dur a terme l'Actuació Educativa com a l'hora de distingir, prioritzar i atorgar sentit a les

informacions i evidències científiques en les quals es basen les Comunitats d'Aprenentatge.

Aquest últim lligam ens porta a la rellevància que pot tenir incorporar l'educador social dins de les Tertúlies Dialògiques Pedagògiques com a generador i portador d'una visió diferent de la del professorat.

Tots aquests punts de connexió evidencien que:

“L'enfocament de les Comunitats d'Aprenentatge està enfortint el paper dels educadors socials en l'àmbit educatiu. Des d'aquesta perspectiva, l'educació esdevé un camp de transformació social en la que la participació de tots els agents educatius i socials contribueix a assolir millors resultats. De manera que la tasca de l'educació social és aquí també la d'assegurar la inclusió d'aquelles persones que es troben excloses o que estan en risc d'estar-ho.”

(Pulido, C . i Ríos, O. 2016)

5.1.2. Relació amb les funcions dels TIS.

L'Escola Joaquim Ruyra, com a Comunitat d'Aprenentatge que pertany a una escola pública, no depèn únicament de les seves metodologies i criteris i ha de complir amb el que el Departament d'Ensenyament determini. Per això, és important evidenciar també la relació que la metodologia del seu projecte educatiu té amb les funcions que el Departament d'Ensenyament determina oportunes pels TIS.

A continuació, destacarem aquelles que són més rellevants, tenint en compte les mencions que s'han fet sobre aquestes funcions a nivell més genèric i sense establir una relació minuciosa on abordem punt per punt les funcions que el Departament d'Ensenyament assignades.

Basant-me en la intencionalitat de millora constant dels docents davant dels resultats que ja assoleixen, característica que vaig observar en l'equip docent i l'equip directiu. Destacar que el Departament d'Ensenyament esmenta que els TIS han de formar part de la planificació i desenvolupament d'activitats d'inclusió social, per tant, valoro que la formació en educació social pot aportar aspectes que enriqueixin les bones propostes que ja tenen els docents del Joaquim Ruyra.

La figura TIS, per aconseguir desenvolupar les habilitats d'autonomia personal i social en alumnes en situació de risc, segons la Generalitat de Catalunya (2018), ha de col·laborar juntament amb els tutors, orientadors, personal de l'EAP en l'orientació educativa dels alumnes que atenen. Aquest aspecte, reafirma el paper que l'Educador Social pot adquirir oferint la seva formació social i la mirada que aquesta aporta en coordinacions, col·laboracions, traspassos, seguiments... tant dins l'escola com amb els professionals educatius externs a aquesta.

La Comunitat d'Aprenentatge del Joaquim Ruyra, dins de la seva pràctica educativa, contempla que el professorat ha de vetllar per potenciar els aspectes competencials, emocionals, actitudinals, cognitius socials i de metacognició per generar la configuració personal de cada alumne. En la mateixa línia, el Departament d'Ensenyament, considera que la figura de TIS ha de fer el seguiment dels alumnes a partir de l'observació i suport dins les activitats lectives i no lectives i fent seguiment dels alumnes per prevenir, detectar i resoldre conflictes entre iguals. Sens dubte, les funcions esmentades assolirien sens dubte el que el Joaquim Ruyra es planteja per generar la configuració dels alumnes.

És funció del TIS donar suport a les famílies en el procés d'inclusió social dels fills/filles proposant accions que recullin les necessitats de cada cas, fomentant la implicació i acompanyant-les en situacions problemàtiques puntuals. Dins l'Escola Joaquim Ruyra, tenint en compte que és una Comunitat d'Aprenentatge, actuacions com la Formació de familiars i de la comunitat, volen donar resposta als interessos i necessitats formatives de les famílies, aspecte que genera una major implicació i presència de les famílies a l'escola. Altres, com els Grups Interactius, incorporen a les famílies directament dins les aules on, com he comentat anteriorment, també tenen cabuda els educadors socials. Per tant, les Comunitats d'Aprenentatge, en concret la del Joaquim Ruyra, amb la metodologia emprada facilitaria espais on l'Educador Social podria portar a terme la funció que el Departament d'Ensenyament estableix al TIS vers les famílies.

Un cop analitzades les dues visions, afegir només que considero que ambdues visions confirmen que l'educació social, percebuda des de les dues mirades analitzades, encaixa i està relacionada amb tot el funcionament, metodologia i pràctica educativa de les Comunitats d'Aprenentatge.

Afegir, que valoro que la visió del Departament d'Ensenyament és més pobre com que no contempla moltes de les funcions que el Document Professionalitzador ens aporta i considero que per dur a terme la figura de l'Educador Social dins la Comunitat

d'Aprenentatge del Joaquim Ruyra no només hem de quedar-nos amb la part reglada que determina la Generalitat de Catalunya. Per tant, la idoneïtat de funcions que s'haurien d'incorporar en el Projecte Educatiu del Centre haurien de contemplar les també els aspectes que contemplen els Documents Professionalitzadors de l'Educació Social.

5.2. Incorporació del TIS dins l'escola Joaquim Ruyra.

Per poder fer front a aquest apartat, durant l'etapa de pràctiques vaig realitzar anotacions sobre les observacions que feia en relació a la pràctica educativa que com a Educadora Social podria realitzar dins l'escola Joaquim Ruyra.

Aquestes anotacions, que es reflectiran com a exemple al llarg d'aquest apartat, van portar-me a plantejar les següents qüestions en una conversa informal un cop finalitzades les meves pràctiques i amb intenció de què se'm pogués ajudar a dirigir "Una mirada més" cap a bon port, al Miquel A. Charneco:

- En quina Actuació d'Èxit realitzada a l'escola considera que es pot incorporar la figura de l'educador social?
- Contemplen la figura professional de l'educador social com a suport i reforç de les funcions que ja realitza l'equip docent o per contra, valoren que ha de ser un professional més dins l'equip docent?
- Quin horari podria realitzar un educador social dins l'escola Joaquim Ruyra?
- Valoren com a positiva la incorporació de l'educador social en el treball en xarxa que es realitza amb els agents educatius com poden ser: CRAES, EAP, Serveis Social, Centres Oberts del Barri, famílies...?

Aquestes qüestions ens apropen, gràcies a les idees i respostes que em va donar el Miquel, a concretar cap a on estaria orientada la pràctica educativa que un Educador Social podria realitzar dins la Comunitat d'Aprenentatge del Joaquim Ruyra.

Les Actuacions Educatives d'Èxit que Miquel va valora adequades per incorporar l'Educador Social i tenint en compte les necessitats que aquesta figura pot abordar dins del centre educatiu, sense deixar de banda les funcions que podrien exercir dins les Comunitats d'Aprenentatge els educadors social, són les següents:

- Grups Interactius.
- Tertúlies Literàries Dialògiques.
- Model Dialògic de Prevenció i Resolució de Conflictes.
- Participació educativa de la comunitat.
- Formació Dialògica del professorat.

Abans de començar a ubicar a l'Educador Social en les anteriors pràctiques educatives, cal concretar com percep el Joaquim Ruyra la figura de l'Educador Social. Dins d'aquesta escola, es contempla que la figura de l'educador social formi part del l'equip docent com a professional especialitzat que treballa dins l'equip. Això comporta que les seves tasques i funcions hauran de ser concretades dins el Projecte Educatiu del Centre i dóna l'oportunitat a l'Educador Social de ser incorporat dins les aules com agent educatiu que treballi conjuntament amb el professorat.

Tenint en compte aquesta visió del educador com a professional, la primera premissa per incloure a l'Educador Social dins les Actuacions d'Èxit esmentades serà que tingui un rol dins d'aquests i no es limiti només a ser l'acompanyant o la figura de suport pel professorat.

Abordant ja quin paper tindria l'Educador Social dins el llistat d'actuacions esmentades, ens trobem amb els Grups Interactius. Durant l'etapa de pràctiques, vaig poder viure en primera persona la facilitat que aquesta proposta educativa dóna al professional per observar les dinàmiques socials que es generen entre alumnes, observació que donava molta informació dels alumnes i facilitava als alumnes l'establiment de vincles entre ells i amb l'adult. Aquests espais facilitaven la realització de les activitats formals i, com vaig poder evidenciar en moments més lúdics on les activitats no es basaven només amb fitxes, és un espai que facilita que el grup pugui abordar aspectes individuals que els preocupen o generen inquietud.

Per tot això, la figura de l'educador social dins d'aquests Grups Interactius va més enllà de dinamitzar durant 20 minuts una activitat de caràcter educatiu reglat, paper que considero rellevant per poder dur a terme la funció principal: analitzar a partir de l'observació. Aquesta figura professional, faria servir la seva mirada per analitzar, reflexionar, prevenir i traspasar tot el que succeeix en els Grups Interactius en els quals col·labori. Permetent així als docents tenir una visió més ampla de tot el que els Grups Interactius generen i aprofitar tot el detectat per les intervencions, seguiments, resolucions de conflictes... que es presentin.

Ens trobem ara davant el repte d'incorporar l'Educador Social a les Tertúlies Dialògiques Literàries, una de les pràctiques educatives que més va impactar-me durant les primeres setmanes de pràctiques. Que els alumnes reflexionessin entorn de Clàssics Universals em va deixar al·lucinat, però que això pogués facilitar la creació d'un espai on els alumnes podien compartir preocupacions, inquietuds, problemàtiques viscudes... que relacionaven directament amb la lectura és el que més marcat m'ha quedat en el record. Per aquest mateix motiu, per ser un espai on es genera aquest clima oportú perquè els infants se sentin còmodes i mostrin o expliquin situacions o emocions que en altres espais no mostrarien, valoro que és un altre moment oportú perquè l'educador social pugui recollir observacions, anàlisis i conclusions sobre el que passa i poder així fer traspàs a la professora responsable de les Tertúlies Dialògiques i als tutors corresponents a cada grup. La suma de la mirada del professorat i de l'educador social genera una visió molt més ampla del grup classe i de les peculiaritats individuals de cada infant. La mirada social de l'educador no té en compte moltes de les informacions que el professor percep, i passa igual a l'inrevés.

Per tant, com hem vist fins ara, la funció principal va molt encaminada a la suma de la seva mirada social, aportant una mirada més al procés d'aprenentatge dels alumnes, la comunitat i les famílies. Cal aclarir, que les intervencions que es puguin fer de caràcter més educatiu, a nivell individual o grupal, no queden contemplades dins les Actuacions Educatives d'Èxit, ja que la idea no és fer res de nou. Per tant, aquestes pràctiques educatives comentades fins ara serien el que ens facilitaria les informacions per poder intervenir, però no seria l'espai que es destinaria a realitzar-les.

L'Educador Social, basant-se en els criteris que fonamenten la pràctica educativa del Model Dialògic de Prevenció i Resolució de Conflictes, podria afrontar situacions de grup, individuals inclús del professorat on aportar noves idees, reflexions, metodologies i recursos que ajudin a arribar a consensos i a la creació de normes o protocols. Valoro que la figura de l'educador pot enriquir-se molt d'aquesta metodologia i per tant, aconseguir ser una peça aliada dels professors davant la resolució dels conflictes amb l'alumnat, i fins i tot amb les seves famílies, de manera dialògica.

Ens endinsem ara en una proposta educativa, la Participació Educativa de la Comunitat, on vaig col·laborar amb el Joaquim Ruyra duent a terme una de les Actuacions d'Èxit que engloba aquesta proposta educativa. La Participació Educativa de la Comunitat es porta a terme dins del Joaquim Ruyra a partir de les Biblioteques tutoritzades i l'Extensió del Temps d'Aprenentatge. Dins d'aquesta última és on vaig

dur a terme la meva col·laboració amb dues alumnes que presentaven dificultats davant l'aprenentatge. Aquestes alumnes de 13h a 14h, fora de l'horari lectiu, realitzaven activitats lúdiques-formatives on es treballaven continguts que l'escola valorava que no havien assolit i que eren necessaris per al desenvolupament de les alumnes. A banda de les dificultats lectives, una de les alumnes presentava un possible bloqueig davant l'aprenentatge arran d'un accident domèstic que havia patit uns anys enrere i la va mantenir fora de l'escola gairebé un curs escolar. Davant d'aquestes característiques, la feina que es va realitzar amb ella no anava només encarada a abordar el desenvolupament de l'aprenentatge i per tant, les fitxes que realitzaven, els jocs i els materials que s'empraven vaig seleccionar-los a partir de l'anàlisi i observació des de la mirada social que m'ha aportat la formació d'educadora social. Un d'aquests materials, per exemple, era la "Capsa del Tresor" on les dues alumnes elaboraven un maletí on havien de guardar tots els materials que es treballàvem en aquest espai. La idea era poder engrescar a les alumnes davant l'aprenentatge i generar interès davant l'aprenentatge autodidàctic. Aquesta capsa va engrescar a les alumnes a portar-se lectures i jocs a casa per compartir els aprenentatges amb les famílies, per tant com a Educadora Social vaig poder aconseguir un objectiu formal.

Però la meva tasca no va quedar només aquí, el vincle que es va anar treballant amb les alumnes va generar un clima de confiança, respecte i estima que va afavorir al fet que l'espai pogués dedicar-se també per treballar aspectes com: l'estima pròpia, l'autoconfiança, la superació i com afrontar la frustració. Sens dubte, aquests aspectes considero que van donar una empenta a què l'aspecte més formal es portés a terme.

Amb aquesta experiència com a base fonamental, dins de les propostes d'Extensió del Temps d'Aprenentatge valoro que l'Educador Social pot generar espais on afrontar les tasques formals des del desenvolupament personal i social de l'alumne.

Dins la Participació Educativa de la Comunitat trobem, tal com apuntava abans, la Biblioteca Tutoritzada, considerada també una Extensió del Temps d'Aprenentatge. Dins d'aquest espai d'aprenentatge, l'Educador pot formar part de les persones que dona suport als alumnes en les seves tasques escolars, es resolen dubtes, es porten a terme recerques i s'estudia, tot fent ús de l'aprenentatge dialògic, és a dir, l'aprenentatge entre iguals. Però també pot ser un facilitador de recursos i propostes educatives que apropin als individus interns del centre (professorat, alumnes, famílies, voluntaris, persones de pràctiques...) i externs al projecte i generi noves col·laboracions.

Com a tancament, esmentar que davant d'aquesta incorporació del professional social en l'equip docent i les aules, no només l'escola Joaquim Ruyra hauria d'afrontar el canvi i viure el procés d'adaptació. Com a Educadora Social, ara ja titulada, valoro que el professional que s'incorporés a la Comunitat d'Aprenentatge d'aquesta escola també viuria un procés de canvi de metodologia i mirada, on caldrà que basi totes les seves pràctiques educatives en les evidències científiques que contempla l'escola. Aquesta necessitat de formació evidencia la importància que té dins l'Escola Joaquim Ruyra la participació de l'Educador Social dins la Formació Dialògica del professorat, on podrà també compartir les seves experiències d'èxit i la seva mirada formada en l'àmbit social.

Deixant de banda les actuacions d'Èxit i sense perdre de vista les qüestions plantejades a Miquel, esmentar que des del Joaquim Ruyra es valora que l'Educador Social, com a professional coneixedor de la xarxa educativa que envolta l'escola (CRAES, Serveis Social, Centres Oberts, CSMIJ...) seria un perfil idoni per realitzar coordinacions en xarxa amb els agents externs per tal de traspasar i rebre informacions rellevant sobre el treball amb els infants. Dins d'aquestes coordinacions, s'inclouen possibles coordinacions amb famílies i acompanyaments als tutors davant entrevistes rellevants on complementar la figura del docent sigui necessària. És important destacar en aquest punt, la importància que pren el traspàs d'informació sobre observacions, informacions o indicadors de situacions de risc dels alumnes, entre els professionals que treballen dins l'Escola Joaquim Ruyra i els externs que vetllen pel benestar de l'infant.

En relació a l'horari, l'educador Social que s'incorporés dins del Joaquim Ruyra tindria un horari adaptat a les propostes anteriors que contemplaria les intervencions dins dels diferents grups d'edat. Però tenint en compte les informacions legals donades anteriorment, la jornada laboral constaria en total de 37 hores i mitja. En aquest punt, l'horari depèn també del Departament d'Ensenyament i l'establiment que realitzés del perfil d'Educador Social dins la Comunitat d'Aprenentatge del Joaquim Ruyra.

6. Conclusions.

Ara que ja aterrem a la part final d' "Una mirada més", és moment de fer la vista enrere i poder analitzar els objectius amb què s'afrontava aquest treball.

Un dels objectius proposats, era "Evidenciar l'estreta relació que té la metodologia de treball que s'empra a la Comunitat d'Aprenentatge del Joaquim Ruyra amb la tasca professional que realitza l'educador Social". En apartats anteriors, a partir de relacionar les Comunitats d'Aprenentatge amb els Documents Professionalitzadors de l'Educació Social, s'ha pogut observar que les semblances entre la pràctica dins el projecte educatiu esmentat i la professió social són properes. Moltes de les funcions de l'Educador Social contempnen aspectes rellevants que es duen a terme en diferents Actuacions d'Èxit. Tota aquesta relació es complementa i concreta dins l'Escola Joaquim Ruyra i les visions que es van poder compartir amb el cap d'estudis.

Donat això, considero que l'objectiu ha sigut assolit atès que el tipus d'actuacions que es donen dins la Comunitat d'Aprenentatge del Joaquim Ruyra, la confiança que mostren cap a la incorporació de nous perfils professionals i el respecte que mostren cap a aquesta visió, genera que dins el seu projecte educatiu pugui establir-se una figura com la del TIS, preservant la importància de què la porti a terme un professional format en Educació Social, hi hagi cabuda per la interdisciplinarietat educativa.

Fent referència a l'objectiu de justificar perquè l'Educador Social és una figura que pot ajudar amb la seva visió social a reforçar tot el treball que els professionals de l'escola realitzen a la Comunitat d'Aprenentatge de l'escola Joaquim Ruyra, esmentar que a grans trets, "Una mirada més" ha evidenciat que els educadors socials incorporats a les comunitats d'aprenentatge poden impulsar la transformació, no l'adaptació, de circumstàncies que limitin la integració social de les persones. Segons Valls (2003) els educadors socials són una nova oportunitat per incidir, a través de l'educació social, en la millora de la societat i per aconseguir que cadascun dels nens i les nenes arribin al màxim de les seves possibilitats.

D'altra banda, destacat també que en aquesta nova relació educativa que proposo no només l'Educador Social pot aportar una visió a la Comunitat d'Aprenentatge, sinó que els Educadors podem aprendre molt amb el treball dins d'aquestes Pràctiques Educatives d'Èxit. jo durant l'etapa de pràctiques vaig incorporar algunes de les Actuacions d'Èxit dins la meva pràctica professional i cara el proper curs m'agradaria incorporar al Centre Obert l'Actuació Educativa d'Èxit de les Biblioteques Tutoritzades.

És moment d'esmentar, que un altre aspecte rellevant que els Educadors Socials hem d'aprendre d'aquests projectes educatius és la importància que té basar la nostra praxi professional en projectes que demostrin que allò que estem fent funciona, per tant, hem de començar a basar la pràctica educativa en criteris demostrats no en creences o improvisacions. Caldrà, per a tenir evidències de què la figura TIS funciona dins l'Escola Joaquim Ruyra, recollir i evidenciar el procés d'incorporació d'aquesta figura, com es contempla en el PEC, quines intervencions i funcions realitza, en quins projectes s'inclou i quins resultats s'han obtingut.

Poder incorporar la figura del professional social dins l'escola Joaquim Ruyra ofereix una oportunitat als Educadors Socials per poder incidir i millorar la societat des de l'entorn formal de l'educació, per tant, cal que l'Escola Joaquim Ruyra s'allunyi dels estigmes i prejudicis que existeixen dins de l'entorn escolar sobre el treball que realitza aquesta figura dins les escoles. Superant així, la classificació del TIS com a realitzador de tasques educatives segregadores, enfocant la seva tasca en situacions de conflictes o considerant-los un suport, sense estatus propi, dins l'equip docent.

Abordant l'últim objectiu, relacionat amb el paper que ha de tenir en aquest àmbit escolar i com la seva ajuda pot ser una ajuda i suport, concloure que el més rellevant que cal tenir en compte serà mantenir la mirada social davant les situacions que és donin i poder compartir-les, en els espais adients, amb la resta de professionals. No podem perdre l'essència d'analitzar, a partir de l'observació, el que passa i canvia dins l'entorn escolar i ho hem de fer des de la nostra formació, valorant els criteris i les visions dels altres.

Desitjo, amb tota la consideració i admiració professional que sento cap a la Comunitat d'Aprenentatge del Joaquim Ruyra, que "Una mirada més" pugui obrir les portes de l'escola a la pràctica educativa de l'Educador Social i que aquesta professió pugui aportar la seva mirada i rol professional, des del respecte i consideració que mereix, cap a la metodologia que empren. Els educadors hauran de ser capaços de basar tota la seva pràctica educativa en les bases de les Actuacions d'Èxit i aportar la seva visió contemplant les característiques d'aquestes pràctiques educatives.

7. Bibliografia.

- Aubert, A., Garcia, C., i Racionero, S. (2009). El aprendizaje dialógico. *Cultura y Educacion*, 21(2), 129–139.
- Bargalló, G (2016). *El educador social como referente integrador de la escuela*. Recuperat a: peretarres.professorat.org/educador-social-ambito-escolar/
- CEESC (2017). *L'educació social és necessària a l'escola*. Recuperat a: www.social.cat/opinio/6923/el-collegi-deducadores-i-educadors-socials-de-catalunya-manifestem-que-leducacio-social-es
- Cifuentes, P. Á., & Casado, M. V. (2016). Comunidades de Aprendizaje: El sueño de una nueva escuela y una nueva sociedad. Recuperat a: https://www.researchgate.net/publication/296026154_Comunidades_de_Aprendizaje_El_sueno_de_una_nueva_escuela_y_una_nueva_sociedad
- Comunidades de Aprendizaje. (2019). *Comunidades de Aprendizaje*. Recuperat a: https://fundacionexe.org.co/wp-content/uploads/2016/10/1_Comunidades-de-aprendizaje.pdf
- Constable, R. (2005). The Rool of the School Social Worker. *Loyola University Chicago*, 3–29. Recuperat a: <http://citeseerx.ist.psu.edu/viewdoc/download?doi=10.1.1.536.6620&rep=rep1&type=pdf>
- Constable, R. T., & Montgomery, E. (1985). Perceptions of the School Social Worker' s Role. *Children & Schools*, 72, 244–257. DOI: 10.1093/cs/7.4.244.
- Díez-Palomar, J., & Flecha, R. (2010). Comunidades de Aprendizaje: un proyecto de transformación social y educativa. *Revista Interuniversitaria de Formación Del Profesorado*.
- Documents Professionalitzadors (2001) *Catàleg de Funcions i Competències de l'educadora i l'educador social*. 3, 36-41. Recuperat a: http://www.educacionsocial.udl.cat/export/sites/EducacioSocial/.content/documents/etica_es.pdf
- Dossier d'informació al mestres. Curs 2017-2018. (2017) – Material facilitat per l'Escola Joaquim Ruyra.

Educació social i escola. *Educació social. Revista d'intervenció socioeducativa* [en línia], 32 , 7-8. Recuperat a:

Educació social. Educació Social i escola *Revista d'intervenció socioeducativa*, 32 ,9-27. Recuperat a:
<https://www.raco.cat/index.php/EducacioSocial/article/view/172724/241075>

Elboj,C., Puidfellívol,I., Soler,M. y Valls, R. (2002). *Comunidades de Aprendizaje. Transformar la educación.*

Escola Joaquim Ruyra (2017). *Dossier d'informació al mestre. Curs 2017-2018.*

Escola Joaquim Ruyra (2019). *Comunitat d'Aprenentatge.* Recuperat a:
http://comunitatdaprenentatgeruyra.blogspot.com/p/enllacos-dinteres_11.html

Escola Joaquim Ruyra (2019). *Premis i Reconeixements.* Recuperat a:
<http://comunitatsaprenentatgeruyra.blogspot.com/p/premis-i-reoneixements.html>

Fàbregas, A (2018). *Ser joven en La Florida, el barrio con más densidad de población de Europa.*

Flecha, R (2017). Innovación de “la mejor escuela de Cataluña”.*Innovamos: Revista de Divulgación Educativa.* Recuperat a:
<http://revistainnovamos.com/2017/06/21/innovacion-de-la-mejor-escuela-de-cataluna/>

Fletxa R. (2014). *Comunitats d'Aprenentatge: una alternativa educativa.* Recuperat a:
<https://www.dropbox.com/s/94yth6iwze676bp/flecha2.doc?dl=0>

Generalitat de Catalunya (2016). *Acord entre el Departament d'Ensenyament i el Comitè Intercentres.* Recuperat a:
http://educacio.gencat.cat/documents/PC/PersonalCentres/Acord_adequacio_perfil_professional_personal_EEE.pdf

Generalitat de Catalunya (2018). “*Documents per a l'organització i la gestió dels centre*”, Recuperat a:
http://educacio.gencat.cat/documents/IPCNormativa/DOIGC/PEC_Document_gestio.pdf

Hoyos, F., Estellés, P., Galàn, D., Vilar,J. (2006). Entre l'escola i l'educació social. *Educació social. Revista d'Intervenció Socioeducativa.* 32, 19-28.

Ibañez, M. (2016). Miracle escolar a l'Hospitalet. *El Periódico*.

Lindsey, B. C. (2015). School Social Workers as Response to Intervention Change Champions Deneca Winfrey Avant, *16*(2), 276–291. Recuperat a: <https://journals.iupui.edu/index.php/advancesinsocialwork/article/view/16428/20463>

Muñoz,A. (2017). El colegio milagro que revoluciona la educación en España. *El Mundo*. Recuperat a: <https://www.elmundo.es/papel/historias/2017/03/19/58ca8b8ee5fdea672d8b46ad.html>

Pulido, C.; Ríos,O. (2016). Les comunitats d'aprenentatge: escola i educació social integrades?. *Educació social. Revista d'intervenció socioeducativa* [en línia],32, 79-92. Recuperat a: <https://www.raco.cat/index.php/EducacioSocial/article/view/165523/241084>

SEAs4All (2017) *Módulo 10. Formación dialógica de prevención y resolución de conflictos*. Recuperat a: https://seas4all.eu/wp-content/uploads/2018/03/M10_MODELODIALOGICO.pdf

SEAs4All (2017) *Módulo 6. Grupos Interactivos*. Recuperat a: https://seas4all.eu/wp-content/uploads/2018/03/M6_GRUPOS-INTERACTIVOS.pdf

SEAs4All (2017) *Módulo 8. Participación Educativa de la Comunidad*. Recuperat a: https://seas4all.eu/wp-content/uploads/2018/03/M8_PARTICIPACION-EDUCATIVA.pdf

SEAs4All (2017) *Módulo 9. Formación de familiares y formación diálogica del profesorado*. Recuperat a: https://seas4all.eu/wp-content/uploads/2018/03/M9_FORMACIONES-FAM-Y-PROF.pdf

https://seas4all.eu/wp-content/uploads/2018/03/M9_FORMACION-FAM-Y-PROF.pdf

SEAs4All. (2017) *Módulo 7. Tertulias Dialógicas*. Recuperat a: https://seas4all.eu/wp-content/uploads/2018/03/M7_TERTULIAS.pdf

Valls, R. (2003) "Els educadors i educadores socials a les comunitats d'aprenentatge." *Quaderns d'Educació Social* [en línia], 03 ,43-51. Recuperat a: <https://www.raco.cat/index.php/QuadernsEducacioSocial/article/view/347053>

Valls, R., Prados, M., i Aguilera, A. (2014). El proyecto includ-ed : estrategias para la inclusión y la cohesión social en Europa desde la educación,

Vilar, J (2016). *Educadores sociales en la escuela para el desarrollo integral de la persona*. Recuperat a: <http://peretarres.professorat.org/educadores-sociales-escuela/>

Wikipedia (2019). *School Social Worker*. Recuperat a: https://en.wikipedia.org/wiki/School_social_worker